

Ghid practic cu **soluții**
de **bun simț** privind
drepturile persoanelor
cu dizabilități

CUPRINS

Echipa USR Dizabilități	_____	pag. 1-2
Ce este dizabilitatea?	_____	pag. 3-8
Dizabilitatea în comunitatea ta	_____	pag. 9-16
Dizabilitatea într-o primărie din UE	_____	pag. 17-18
Soluții de bun simț	_____	pag. 19-36
» Anexă linii de finanțare	_____	pag. 1-17

Echipa USR Dizabilități

Sperăm că acest ghid te va determina să formezi o comisie locală care să lucreze la o strategie de implementare de **soluții în comunitatea ta pentru a veni în sprijinul persoanelor cu dizabilități.**

Noi sunem **echipa USR Dizabilități**, o echipă formată din persoane cu dizabilități, din părinți cu copii cu dizabilități, din directori de asociații care luptă pentru drepturile persoanelor cu dizabilități, din pedagogi și specialiști care au lucrat pe proiecte de incluziune în țară și în Diaspora.

Timp de 9 luni am lucrat împreună la un **ghid cu soluții practice și de bun simț** care pot fi implementate la nivel local pentru a asigura persoanelor cu dizabilități dreptul la o viață normală, acces la tratament de specialitate, accesibilitate, educație, reconversie profesională, locuință socială.

Ne adresăm în special **consilierilor și primarilor USR.**

Avem 2 ani la dispoziție pentru a oferi electoratului nostru un model de guvernare locală modernă și incluzivă, demnă unui stat membru al Uniunii Europene.

Pentru a avea cât mai multe voci de la firul ierbii, am folosit un chestionar pe tema dizabilităților, la care am primit răspuns de la peste 200 de persoane. Astfel am obținut informații prețioase despre ceea ce se cunoaște despre dizabilitate, despre soluții implementate sau mult dorite a fi implementate dar și despre realitatea din comunitatea fiecăruia dintre noi, unde deși știm cu toții că sunt foarte multe priorități, bunăstarea persoanelor cu dizabilități trebuie să se enumere printre acestea.

- peste 90% din respondenți sunt de părere că primăria trebuie să colaboreze cu angajatorii și cu societatea civilă, cu directorii de școli, cu profesorii, cu angajatorii, cu medicii din localitate în vederea găsirii de soluții pentru persoanele cu dizabilități;

- peste 95% din respondenți consideră că proiectele de urbanism ar trebui să aibă în vedere obligația legală a accesibilizării pentru persoanele cu dizabilități;

- peste 90% din respondenți consideră că ar fi oportună organizarea de cursuri de conștientizare a personalului care interacționează în mod direct cu persoanele cu dizabilități.

Folosind aceste informații și inspirându-ne din soluțiile deja implementate în unele comunități, dar și din experiențele trăite de către persoanele cu dizabilități, care sunt de cele mai multe ori umiltoare, am construit acest ghid care propune o definire a dizabilității, o prezentare a legislației în vigoare și a obligațiilor legale pe înțelesul tuturor, o descriere a unei primării din Diaspora dar și soluții practice utile care pot fi implementate.

Sperăm că acest ghid te va determina să formezi o comisie locală care să lucreze la o strategie de implementare de soluții în comunitatea ta pentru a veni în sprijinul persoanelor cu dizabilități.

Noi îți propunem sprijin pentru implementare și îți putem facilita întâlniri în scop de schimb de experiență pentru a te inspira din administrațiile publice din Diaspora care lucrează de peste 20 de ani în implementarea de soluții.

Dacă ai nevoie de ajutor sau vrei să fii primul care implementează un proiect pilot, așteptăm mesajul tău pe adresa: **usr.dizabilitati@usr.ro**

Mulțumim și **contăm pe tine** pentru a include dizabilitatea în revoluția bunei guvernări a comunității tale locale!

Ce este dizabilitatea?

«Singura dizabilitate în viață este o atitudine negativă.»

Scott Hamilton

Întrebări la care ar trebui să poți răspunde în comunitatea ta:

- » Care este numărul de persoane cu dizabilități în localitatea ta?
- » Care sunt asociațiile/ONG-urile din localitate?
- » Cunoști dificultățile cu care se confruntă persoanele cu dizabilități din localitatea ta?
Le-ai întâlnit?
- » Ce acțiuni au fost luate de la începutul mandatului pentru această categorie vulnerabilă?

Dacă nu știi răspunsul, îți propunem să începi prin a forma un grup de lucru pe această temă.

Dizabilitatea este o parte a realității noastre, ceva cu care toată lumea se confruntă cel puțin o dată în viață, fie ni se întâmplă nouă, pe termen mai lung sau mai scurt, cu o complexitate mai mult sau mai puțin pronunțată, fie persoanelor din anturajul nostru. Mulți oameni se simt inconfortabili în jurul persoanelor cu dizabilități, nu din cauza dizabilității în sine, ci pentru că nu știu cum să se comporte atunci când sunt în prezența unei persoane cu deficiențe.

O persoană cu dizabilități este exact ca orice altă persoană, ca și tine, ca și mine. El/ea are aceleași aspirații interioare, aceleași simțuri, trăiri și nevoi, pe care și le poate îndeplini doar în condițiile adaptării mediului la particularitățile sale. Cu toții țintim spre obiective similare, unica diferență este că unele persoane au mai multe limitări sau alte limitări față de ceilalți.

Potrivit Organizației Internaționale a Persoanelor cu Dizabilități (DPI), dizabilitatea este definită ca fiind rezultatul interacțiunii dintre o persoană care are o infirmitate și barierele ce țin de mediul social și atitudinea de care ea se poate lovi.

Aceste persoane pot avea deficiențe fizice, mentale, intelectuale sau senzoriale de durată, deficiențe care, în întâmpinarea diverselor bariere, pot îngreuna participarea deplină și efectivă a persoanelor în societate, în condiții de egalitate cu ceilalți. La nivelul Uniunii Europene, dizabilitatea este văzută ca o problemă a întregii societăți.

Aceasta presupune pregătirea și adaptarea continuă în toate sferile vieții, pentru primirea și menținerea acestor persoane în curentul principal al vieții sociale.

Dizabilitate invizibilă

- » Care este numărul persoanelor cu dizabilități care au un loc de muncă?
- » Care este numărul persoanelor cu dizabilități care au luat bacalaureatul sau o diplomă profesională ?
- » Cunoști numărul persoanelor cu dizabilități în căutarea unui loc de muncă ?

Nu face presupuneri cu privire la persoană sau la dizabilitatea acesteia!

Fii cu mintea deschisă!

Știi că personalități precum: Leonardo DiCaprio, Justin Timberlake, Mihai Neșu, George Niculescu sunt persoane cu dizabilități?

Primii doi menționați au un **handicap invizibil**, ca aproape 80% din handicapurile declarate în țări precum Franța, de exemplu. Succesul acestor persoane a fost posibil prin eliminarea barierelor ce țin de mediul social, fapt care a permis școlarizarea, accesul la tratament, acceptarea și integrarea socială. Rolul vostru, ca aleși locali, este să facilitați **eliminarea acestor bariere**.

Ce trebuie să știi despre handicapul invizibil?

Handicapul invizibil, denumit și dizabilitate invizibilă, este o deficiență ascunsă vederii care poate împiedica eforturile unei persoane de a-și îndeplini activitățile cotidiene precum mersul la școală, la serviciu, ș.a.m.d.

Spre exemplu, o persoană ar putea avea dificultăți în a urmări o conversație, ar putea să refuze să scrie sau să citească, ar putea avea o cerință care să sune un pic straniu sau ar putea să spună ori să facă ceva ce poate părea celorlalți ca fiind nepotrivit. Acea persoană poate avea în fapt un handicap ascuns, cum ar fi alergiile, astmul, un handicap de învățare, leziuni traumatiche cerebrale, retard mental sau boli psihice, sensibilitate mai mare la anumite mirosuri ori substanțe, etc.

Tipurile și gradele de handicap și invaliditate

- » Care sunt tipurile de handicap de la mine din localitate?
- » Care sunt gradele de handicap?
- » Care este activitatea principală a DAS din primăria ta?
- » Câți asistenți sociali sunt în localitatea ta? Te-ai întâlnit cu ei să înțelegi problemele și dificultățile lor?

Te sfătuim să discuți și să ceri aceste statistici direcției din subordinea ta.

Ne-am propus să aprofundăm detaliile, scurt și la obiect. 😊

Cod 1 	Handicap fizic (Neuro-locomotor) Caracterizat printr-o disfuncție sau printr-o reducere a activității fizice a unui individ (absența mobilității, mișcări parazite), handicapurile motorii afectează membrele, trunchiul sau capul. Acestea constituie rangul al doilea în estimările consacrate privind handicapurile severe la tineri.
Cod 2 	Handicap de tip somatic (tumori cerebrale, insuficiență renală/hepatică/respiratorie/cardiacă) Termenul de boli psihosomatice se referă la acele afecțiuni medicale a căror apariție și/sau evoluție este afectată de factori psihologici. În plus, anumite boli somatice, ca de exemplu tumorile cerebrale, insuficiențele de organ (hepatică, renală sau chiar respiratorie și cardiacă) pot antrena tulburări psihice importante (mergând până la stări delirante sau comatoase).
Cod 3 	Handicap auditiv Deficiențele auditive se caracterizează printr-o acuitate auditivă insuficientă. În funcție de caz, această dizabilitate poate fi acompaniată de o dificultate de vorbire. Persoanele cu dizabilități auditive pot folosi limbajul semnelor sau cititul pe buze pentru a comunica.
Cod 4 	Handicap vizual Deficiența de vedere este o deficiență de tip senzorial și constă în diminuarea în grade diferite a acuității vizuale. Handicap vizual înseamnă, așadar, scăderea acuității vizuale la unul sau la ambii ochi (binocular), care are loc din perioada vieții intrauterine până la moarte. Handicapul vizual apare, așadar, din cauza insuficienței funcționării (sau chiar a eliminării) a analizatorului vizual.

Cod 5 	Handicap de tip mintal (Trisomia 21, disfuncții genetice) Acest handicap se caracterizează prin dificultăți de dezvoltare intelectuală și apare la aproximativ 1 % dintre oameni și se situează în primul rang al handicapurilor severe și afectează copiii și adolescenții care devin adulți.
Cod 6 	Handicap neuropsihic (epilepsie, autism, schizofrenie, paranoia, bipolaritate, depresie etc.) Boala mintală este o disfuncție care afectează sentimentele și comportamentul. Deși puține boli mintale pot fi prevenite, aproape toate pot fi abordate cu succes și tratate. Cauzele bolilor mintale sunt complexe și sunt influențate de factori genetici (ereditari), experiențe stresante din viață, boli fizice, dificultăți în mediul familial. Adesea, se face confuzie între noțiunea de „boală mintală” și cea de „dizabilitate intelectuală”. Între acestea există însă, o diferență majoră: boala mintală poate fi tratată, în timp ce dizabilitatea intelectuală, este caracterizată prin dificultăți majore de învățare și înțelegere, cauzată de o dezvoltare incompletă a inteligenței și durează pe toată perioada vieții.
Cod 7 	Handicap asociat (diabet, afecțiuni tiroidiene, nanism, obezitate, pancreatită...) Bolile metabolice reprezintă tulburări ce vizează o serie de factori nutritivi, caracterizate adesea prin reacții chimice anormale din care pot rezulta diverse modificări ale procesului metabolic. Aceste afecțiuni au pe de o parte factori ereditari (unele pot fi depistate încă de la naștere), dar pot fi cauzate și de boli apărute pe parcursul vieții, fiind diagnosticate după apariția unor simptome specifice. Ca atare, totalitatea tulburărilor care apar pe diverse paliere metabolice ale principiilor alimentare sunt grupate și poartă denumirea de boli metabolice și pot genera recomandări de reducere a efortului fizic, dar și dificultate în adaptarea la diverse evenimente socio-profesionale.

Cod 8

HIV / SIDA

HIV înseamnă virusul imunodeficienței umane. Este un virus care atacă sistemul imunitar al organismului.

SIDA reprezintă o afecțiune care se poate dezvolta la persoanele infectate cu virusul HIV. Este cel mai avansat stadiu al HIV.

Cod 9

Boli rare (albinism, fibroză chistică, hemocromatoză, distrofia musculară Duchenne...)

O boală rară este o boală cu o prevalență mai mică de 0,05% (5 din 10.000 de persoane), conform definiției de reglementare europene. Până în prezent, se estimează că există între 5.000 și 8.000 de astfel de boli. Marea majoritate a bolilor rare (aproximativ 80%) este de origine genetică.

Adesea, pacienții suferă de aceasta toată viața, deși unele simptome pot fi prezente doar în anumite stadii ale evoluției bolii. În cazul bolilor congenitale, rata mortalității pe cinci ani ajunge la 30%.

Cod 10

Surdocecitate

Deficiență gravă rară, multisenzorială (combinație de deficiențe de văz și de auz), de cele mai multe ori asociată și cu alte tipuri de deficiențe și care cauzează dificultăți majore în sfera comunicării, a accesului la informație, orientare și mobilitate.

Vă invităm să căutați povestea lui Vasile Adamescu pentru a înțelege surdocecitatea.

https://ro.wikipedia.org/wiki/Vasile_Adamescu
<https://ro.wikipedia.org/wiki/Surdocecitate>

Care sunt gradele de handicap?

GRAV cu sau fără asistent personal (deficiență gravă)
ACCENTUAT (deficiență accentuată)
MEDIU (deficiență medie)

Ce este invaditatea?

Invaliditatea este **pierderea** totală sau parțială a **capacității de MUNCĂ**. Poate afecta o persoană care se află în CÂMPUL MUNCII și este expertizată de comisiile de evaluare a capacității de muncă din cadrul Caselor de Pensii.

Tipuri de invaliditate:

- » **Gradul I** - caracterizată prin pierderea totală a capacității de muncă și a capacității de autoîngrijire, fiind incompatibil cu orice venit asimilat unui contract de muncă;
- » **Gradul II** - caracterizată prin pierderea totală a capacității de muncă, cu păstrarea capacității de autoîngrijire-incompatibil cu orice venit asimilat unui contract de muncă;
- » **Gradul III** - caracterizată prin pierderea a cel puțin jumătate din capacitatea de muncă, profesională, corespunzătoare a cel mult jumătate din timpul normal de muncă.

„Fii amabil, pentru că toți cei pe care îi întâlnești
duc o luptă grea.”

Socrate

Dizabilitatea în comunitatea ta

«Nu există **putere de schimbare** mai mare decât o comunitate care descoperă **ceea ce îi pasă.**»

Margaret J. Wheatley

Legea în România

- » Ce lege reglementează domeniul dizabilității?
- » Care sunt drepturile persoanelor cu dizabilități?
- » Care este rolul autorităților publice?

Principala lege care reglementează domeniul dizabilității este **Legea 448/2006**.

Drepturile persoanelor cu dizabilități: Detalii:

<https://legeaz.net/legea-448-2006/art-8-drepturile-persoanelor-cu-handicap>

- ocrotirea sănătății** - prevenire, tratament și recuperare;
- educație** și formare profesională;
- ocuparea și adaptarea locului de muncă, **orientare** și reconversie profesională;
- asistență socială**, respectiv servicii sociale și prestații sociale;
- locuință, **amenajarea mediului de viață personal**, ambiant, transport, acces la mediul fizic, informațional și comunicațional;
- petrecerea timpului liber, **acces** la cultură, sport, turism;
- asistență juridică**;
- facilități fiscale**;
- evaluare și reevaluare** prin examinarea la domiciliu a persoanelor nedepasabile de către membrii comisiei de evaluare, la un interval de 2 ani.

Rolul autorităților publice

Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului - Wikipedia

- Să respecte și să promoveze drepturile persoanelor cu dizabilități;
- Să asigure resursele financiare necesare;

- Să contribuie la transformarea persoanelor cu dizabilități în persoane active social (crearea de programe de incluziune și pregătire profesională);

Fii un politician implicat!

Întrebări la care ar trebui să poți răspunde în comunitatea ta:

- » Câte proiecte tematice ai în vedere să implementezi? Lista exhaustivă în următoarea pagină.
- » Cum fac eu, ca din poziția de primar să promovez toate aceste concepte?
- » Cât de accesibilă este localitatea mea: instituțiile de învățământ, instituțiile publice/locale, sălile de sport, secțiile de votare etc?

Legislația din România, pe înțelesul tuturor

Ce pot face autoritățile publice pentru sănătatea și recuperarea persoanelor cu dizabilități?

- » Să includă nevoile persoanelor cu dizabilități și ale familiilor acestora în toate politicile și strategiile;
- » Să creeze condiții de transport, infrastructură, rețele de comunicare a serviciilor sociomedicale;
- » Să înființeze și să susțină centre de reabilitare specializate pe tipuri de handicap;
- » Să dezvolte programe de prevenire a handicapului;
- » Să sprijine accesul la tratamentul balnear și de recuperare etc.

Ce pot face autoritățile publice pentru a facilita accesul pentru persoanele cu dizabilități?

- » Să promoveze și să implementeze conceptul "**Acces pentru toți**", pentru a împiedica crearea de noi bariere și a preveni apariția unor noi surse de discriminare;
- » Să sprijine **cercetarea, dezvoltarea** și producția de noi tehnologii de informare, comunicare și asistive;
- » Să recomande și să susțină introducerea în pregătirea inițială a elevilor și studenților a unor **cursuri privind problematica handicapului și a nevoilor acestora**, precum și la diversificarea modalităților de realizare a accesibilității;
- » Să **faciliteze accesul** persoanelor cu handicap la noile tehnologii;
- » Să **asigure accesul** la informațiile publice pentru persoanele cu dizabilități;
- » Să asigure **interpreți autorizați** ai limbajului mimico-gestual și ai limbajului specific persoanelor cu surdocecitate;
- » Să deruleze, în colaborare sau în parteneriat cu persoanele juridice, publice ori private, **programe de accesibilitate** sau de conștientizare asupra importanței acesteia.

Ce pot face autoritățile publice pentru educația și viața socială a persoanelor cu dizabilități?

- » Să sprijine **participarea persoanelor cu dizabilități și a familiilor acestora** la manifestări culturale, sportive și turistice;
- » Să **organizeze manifestări și activități** culturale, sportive, de petrecere a timpului liber;
- » Să asigure **condiții pentru practicarea sportului** de către persoanele cu dizabilități;
- » Să **sprijine activitatea organizațiilor sportive** ale persoanelor cu dizabilități;

Ce pot face autoritățile publice pentru a asigura acces la locuințe și servicii de transport pentru persoanele cu dizabilități?

- » Să ia măsuri pentru introducerea unui **criteriu de prioritate** pentru închirierea locuințelor care aparțin domeniului public al statului ori unităților administrativ teritoriale ale acestuia;
- » **acordarea unei camere de locuit**, suplimentare față de normele minimale de locuit prevăzute de lege, pe baza contractelor de închiriere pentru locuințe care aparțin domeniului public sau privat al statului;
- » Să achiziționeze **mijloace de transport în comun adaptate**;
- » Să **adapteze mijloacele de transport** în comun aflate în circulație în limitele tehnice posibile, conform reglementărilor în vigoare;
- » Să realizeze, în colaborare ori în parteneriat cu persoanele juridice, publice sau private, **programe de transport al persoanelor cu dizabilități**.

Ce pot face **autoritățile publice** pentru sprijinirea unei persoane cu dizabilități în vederea orientării, **formării profesionale**, ocupării și angajării în muncă?

- » Să promoveze conceptul potrivit căruia persoana cu dizabilități încadrată în muncă reprezintă o valoare adăugată pentru societate ;
- » Să promoveze un mediu de muncă deschis, incluziv și accesibil persoanelor cu dizabilități;
- » Să înființeze și să susțină complexe de servicii, formate din unități protejate autorizate și locuințe protejate;
- » Să inițieze și să dezvolte forme de stimulare a angajatorilor, în vederea angajării și păstrării în muncă a persoanelor cu dizabilități;
- » Să acorde sprijin pentru organizarea unei piețe de desfacere pentru produsul muncii persoanei cu dizabilități;
- » Să realizeze/actualizeze permanent baza de date, pentru evidențierea ofertei de muncă din rândul persoanelor cu dizabilități;
- » Să inițieze și să susțină campanii de sensibilizare și conștientizare a angajatorilor asupra abilităților persoanelor cu dizabilități;

Legislația din UE, pe înțelesul tuturor

Întrebări la care ar trebui să poți răspunde în comunitatea ta:

- » Care este cadrul juridic european și cum mă asigur că îl respect?
- » Cum mă asigur privitor la accesibilitatea produselor și serviciilor achiziționate de către primărie?

Actul european privind accesibilitatea este o directivă europeană ce **îmbunătățește modul de funcționare** al pieței europene de produse și servicii accesibile care au fost recunoscute ca fiind foarte importante pentru persoanele cu dizabilități, printre care: calculatoarele, telefoanele, automatele de bilete, automatele de plată, serviciile de transport în comun.

Directiva privind accesibilitatea site-urilor web – organismele din sectorul public trebuie să se asigure că site-urile lor web și aplicațiile mobile respectă **standardul de accesibilitate** stabilit în standardul european armonizat EN 301 549 v3.2.1 (2021-03). Obiectivul acestei directive este de a garanta că site-urile și aplicațiile sunt „ușor de identificat, funcționale, ușor de înțeles și stabile”.

Pentru orice achiziție publică pe unul din produsele sau serviciile anterior menționate, cereți un **audit de accesibilitate**, implicați ONG-urile specializate în domeniu, dar și persoanele cu dizabilități în faza de selecție, implementare și test.

Regulamentul (UE) NR. 181/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 februarie 2011 privind drepturile pasagerilor care călătoresc cu autobuzul și autocarul:

(6) De serviciile de transport al pasagerilor cu autobuzul și autocarul ar trebui **să beneficieze toți cetățenii**. În consecință, persoanele cu handicap și persoanele cu mobilitate redusă, indiferent dacă este cauzată de un handicap, de vârstă sau de orice alt factor, ar trebui să beneficieze de posibilitatea de a folosi servicii de transport cu autobuzul și autocarul care să fie comparabile cu cele folosite de alți cetățeni.

Persoanele cu handicap și persoanele cu mobilitate redusă au aceleași drepturi ca toți ceilalți cetățeni în ceea ce privește libertatea de circulație, libertatea de alegere și tratamentul nediscriminatoriu.

(09) La luarea deciziilor cu privire la proiectarea de noi terminale, precum și în cadrul unor reamenajări de proporții, organismele de administrare a terminalelor ar trebui să depună toate eforturile pentru a ține seama de **nevoile persoanelor cu handicap și ale persoanelor cu mobilitate redusă**, în conformitate cu cerințele „concepției pentru toate utilizările”. În orice caz, organismele de administrare a terminalelor ar trebui să stabilească puncte în care persoanele în cauză să își poată notifica sosirea și nevoia de asistență.

(14) Drepturile pasagerilor care călătoresc cu autobuzul și autocarul ar trebui să includă obținerea de informații referitoare la serviciile oferite, înaintea și pe durata călătoriei. Toate informațiile esențiale oferite pasagerilor cu autobuzul și autocarul ar trebui să fie furnizate, la cerere, și în **formate alternative accesibile persoanelor cu handicap și persoanelor cu mobilitate redusă**, cum ar fi tipărire în format mare, limbaj simplu, scriere Braille, formate electronice care pot fi accesate cu ajutorul tehnologiei de asistență sau benzi audio.

Care este **experiența** unei călătorii cu un mijloc de transport al unei **persoane cu dizabilități** în localitatea ta? Criteriile regulamentului anterior menționat **sunt respectate?** În funcție de situația locală, o ședință de lucru cu firmele de transport și cu ONG-urile din localitate **pot îmbunătăți condițiile de transport.**

Întrebări la care ar trebui să poți răspunde în comunitatea ta:

- » Care este **strategia Uniunii Europene** în următorii ani?
- » Cum mă poate **ajuta Uniunea Europeană** în implementarea de proiecte incluzive și care sunt diferitele mecanisme de finanțare de care pot beneficia ?

În martie 2021, Comisia Europeană a adoptat **Strategia privind drepturile persoanelor cu dizabilități 2021-2030**. Strategia urmărește să protejeze persoanele cu handicap împotriva oricărei forme de discriminare și violență. Printre altele, ea va include:

- » Acțiuni privind **ACCESUL la justiție și la asistență medicală** și consolidarea participării persoanelor cu handicap la **arte și cultură, activități recreative, activități de timp liber, sport și turism**. Comisia Europeană invită statele membre să înființeze **școli favorabile incluziunii**, care să poată deveni o referință pentru predarea și învățarea inovatoare și favorabile incluziunii în întreaga UE.

Comisia va publica, de asemenea, orientări privind accesul la **asistență medicală** pe baza unei asistențe medicale favorabile incluziunii, accesibile și axate pe persoană, precum și a consimțământului liber și în cunoștință de cauză.

» Acțiuni pentru **îmbunătățirea poziției persoanelor cu dizabilități pe piața forței de muncă**. La nivel european, numai 50 % dintre persoanele cu handicap au un loc de muncă, comparativ cu 75 % dintre persoanele fără handicap. Comisia invită statele membre să deblocheze potențialul persoanelor cu handicap și să **îmbunătățească poziția acestora pe piața forței de muncă**. Comisia va urmări cooperarea cu organizațiile care reprezintă persoanele cu handicap pentru a elabora un pachet pentru rezultate mai bune pe piața forței de muncă pentru persoanele cu handicap.

» **Acțiuni de îmbunătățire a protecției sociale** pentru persoanele cu handicap și de sprijinire a antreprenorilor sociali (potențiali) cu handicap.

» **Acțiuni de îmbunătățire a accesibilității clădirilor**, a spațiilor publice și a anumitor moduri de transport. Inaccesibilitatea informațiilor și serviciilor poate duce la izolarea persoanelor cu handicap.

Prin urmare, Comisia Europeană va lansa în 2022 un centru european de resurse „AccessibleEU”, pentru a construi o bază de cunoștințe și bune practici privind accesibilitatea în toate sectoarele.

Comisia Europeană invită toate instituțiile și agențiile publice să includă aspectele legate de handicap în politicile și acțiunile lor și să consulte persoanele cu handicap și organizațiile lor reprezentative pe tot parcursul procesului de elaborare a politicilor.

Pentru a sprijini măsurile de incluziune ale țărilor este disponibilă finanțare din partea UE prin intermediul Mecanismului de redresare și reziliență și al bugetului UE pe termen lung.

Te invităm și pe tine să lucrezi la o strategie locală privind drepturile persoanelor cu dizabilități. **Îți stăm la dispoziție pentru a organiza un workshop pe această temă!**

Dizabilitatea într-o primărie din UE

«Fiecare persoană trebuie să poată **să aibă o viață de familie, socială și cetățenească în autonomie**, în condiții de **egalitate** și în funcție de proiectul său propriu»

Motto-ul orașului
Toulouse din Franța

Întrebări la care ar trebui să poți răspunde în comunitatea ta:

- » Cum arată un oraș european accesibil în 2022?
- » Care sunt proiectele pe care le pot face și eu la mine în comunitate?
- » Ce oraș aș putea contacta pentru a face un schimb de experiență?

Țări precum Franța, Germania, Belgia și Luxembourg implementează **soluții pentru ameliorarea accesibilității și incluziunii persoanelor cu dizabilități de peste 20 de ani**. Comunitățile locale se mobilizează în favoarea persoanelor cu dizabilități. Spre exemplu, în 2022, Barcelona, Helsinki și Luxembourg s-au întrecut pentru a obține premiul Acces City Award. Luxembourg a câștigat premiul, iar Varsovia a fost câștigătoarea anului trecut. Te invităm să intri pe site-ul primăriei Toulouse și să vezi care sunt soluțiile propuse de această primărie : <https://www.toulouse.fr/web/social/handicap-et-accessibilite>

Primul lucru care ar trebui să te inspire este faptul că încă din anul 2006, orașul Toulouse a creat o comisie formată din persoane cu handicap, asociații locale, reprezentanți ai mediului de afaceri și medici din localitate. Aceasta, are ca atribuții cetățenești propunerea de proiecte și soluții, dar și publicarea unui raport anual cu toate acțiunile implementate la nivel local în favoarea persoanelor cu dizabilități. Ar fi nemaipomenit să construiești și tu la tine în localitate o astfel de comisie!

Tot pe site-ul primăriei din Toulouse vei descoperi **12 tematici**:

- » **Accesibilitate la viața locală și cetățenească** cu soluții pentru a accesibiliza votul, cu prezentarea raporturilor anuale, cu grupuri de lucru organizate de consiliul local de sănătate mentală;

- » Un **calendar anual cu evenimente accesibile**: expoziții, conferințe, traininguri, animații de cartier, evenimente sportive;

- » **Accesibilitatea clădirilor de relații cu publicul** – primăria și-a luat angajamentul de a accesibiliza 600 de clădiri municipale. Pe site găsești o hartă interactivă a acestor clădiri și nivelul lor de accesibilizare. Sună bine, nu?

- » **Informare și comunicare** – pentru persoanele cu deficiențe auditive, primăria pune la dispoziție tablete cu operatori care traduc agentului din primărie din limbajul mimico-gestual o platformă digitală de interpretare a limbajului mimico-gestual pe care cetățenii o pot folosi pentru a contacta prin telefon majoritatea serviciilor primăriei.

Ești în proces de digitalizare?

Te invităm să arunci o privire și la proiectul FACIL'iti al primăriei Toulouse care a introdus 13 funcționalități pe siteul primăriei care accesibilizează navigarea pe internet a persoanelor cu 11 forme de dizabilități printre care daltonism, prezbiopie, cataractă, scleroză în plăci, epilepsie fotosensibilă. Mai mult decât atât, în primăria sunt instalate kituri auditive care oferă informațiile de bază persoanelor cu deficiențe auditive;

- » **Locuința socială cu cerere online**, servicii propuse studenților cu dizabilități, soluții de accesibilizare a locuinței, împrumuturi fără dobândă pentru achiziția unei locuințe, locuința incluzivă;

- » Transport în comun, dar și la cerere, cu **hartă interactivă cu parcări accesibile**, dotate cu lifturi accesibilizate;

- » Soluții pentru profesionalizare și **acces în câmpul muncii** cu variate posturi deschise persoanelor cu dizabilități, dar și cu evenimente de recrutare organizate de primărie;

- » **Soluții de acompanierea minorului** cu referenți puși la dispoziție de primărie pentru a acompania părinții în nevoile exprimate, cu repertorierea centrelor, școlilor, grădinițelor;

- » **Acces la cultură prin accesibilizarea muzeelor și a mediatecilor** (proximitatea transportului în comun, înălțimea rafturilor de max 1.5 m, indicații sonore, marcaj tactil, ghidaj audio, cărți și DVD-uri accesibilizate, evenimente accesibilizate precum lectura în limbajul semnelor, vizite de expoziții și un serviciu de home delivery pentru persoanele nedeplasabile;

- » **Acces la sport**. Primăria pune la dispoziție 9 educatori sportivi care animă 16 activități sportive diferite pentru copiii și adulții cu dizabilități. Acești animatori, experimentați dar și voluntari, au urmat cursuri de formare (terapie ecvinș, limbajul semnelor, etc) iar ei, pe lângă activitatea în sala de sport, se deplasează în centrele de zi din localitate, în azilele de bătrâni. Pe această pagina găsim chiar și o listă cu 11 asociații sportive pentru persoanele cu dizabilități.

- » **Accesibilizarea punctelor turistice**.

- » O listă completă cu asociațiile pe fiecare tip de dizabilitate, în concret, un număr total de 97! Tu câte asociații ai în localitatea ta ?

Soluții de bun simț

1 Organizarea unui **Comitet local** pentru **persoanele cu dizabilități**.

Linia de finanțare acestei soluții de regăsește în **Anexa ghidului, pagina 1.**

Cum se poate realiza?

Conform Legii 448/2006, la nivelul județelor și sectoarelor municipiului București se vor înființa, pe lângă direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului județene, respectiv locale ale sectoarelor municipiului București, comitete de analiză a problemelor persoanelor cu dizabilități. Înființarea, precum și modul de organizare și funcționare se aprobă prin **hotărâre a consiliului județean**, respectiv a **consiliilor locale** ale sectoarelor municipiului București.

Primăria se ghidează după **principiul de accesibilitate universală** care înseamnă luarea în considerare a nevoilor persoanelor celor mai vulnerabile pentru a construi produse, echipamente, servicii și programe care pot fi utilizate de către noi toți, fără nevoie de adaptare sau concepție specială ulterioară.

Accesibilizarea unei localități înseamnă luarea în considerare a tuturor tipurilor de dizabilitate dar și a persoanelor în vârstă sau a persoanelor cu cărucioare în nevoile lor de deplasare.

Incluziunea persoanelor cu dizabilități înseamnă accesul acestora la activitățile și serviciile oferite de către primărie și instituțiile publice și private. Acest lucru este posibil prin accesibilizarea locațiilor și a evenimentelor și prin soluții de acompaniere.

Pentru a putea răspunde la aceste două angajamente, propunem **constituirea unui comitet local** care să sprijine primăria în acțiunile de accesibilizare a orașului. Acest comitet va fi prezidat de un reprezentant al primăriei (primar sau consilier care se ocupă de domeniul dizabilității, de activitățile sociale și asociative) și va avea ca membri reprezentanți ai primăriei (responsabili de școlarizare și creșe, de urbanism, de domeniul public, de mediul de afaceri, de piața de muncă, comerț și artizanat) asociații care reprezintă persoanele cu dizabilități (a se propune o constituire reprezentativă a tuturor tipurilor de dizabilitate) reprezentanți ai persoanelor în vârstă, reprezentanți al mediului economic și de afaceri locale, directorii școlilor, asociații de proprietari, directorii societăților de transport, directorii de spitale.

Acest comitet va avea un prim rol important de observator local. **Misiunea** lui este:

- a) de a publica anual pe pagina web a primăriei în spațiul dedicat dizabilității:
  - » O analiză cu starea accesibilizării clădirilor primitoare de public, al transportului public, al locuințelor și blocurilor și al rețelei de străzi;
  - » Proiectele și agenda accesibilizării construită împreună cu primăria;
- b) de a prezenta un raport anual în consiliul municipal;
- c) de a face propuneri utile de natură a ameliora accesibilizarea;
- d) de a face un recensământ al locuințelor sociale accesibile;
- e) de a participa la gupuri de lucru pe diferite tematici:
  - » Grup de lucru pentru a defini strategie locală de accesibilizare a clădirilor publice;
  - » Grup de lucru pentru a defini o metodă de a recensa clădirile și blocurile. Obiectivul acestui recensământ este de a permite construirea unei strategii de priorizare a accesibilizării blocurilor și a clădirilor ;
  - » Grup de lucru pentru a defini un plan de accesibilizare al străzilor;
  - » Grup de lucru pentru a defini un plan de suport al părinților copiilor cu dizabilități;
- f). de a participa la recepția lucrărilor publice și de a verifica conformitatea acestora.

USR Dizabilități vă pune la dispoziție **modelul unui astfel de comitet funcțional** încă din 2006 al orașului Toulouse din Franța. Acest mod de funcționare a permis realizarea a nenumărate proiecte de accesibilizare și de incluziune.

2 Sprijin în **accesibilizarea spațiilor publice**

Linia de finanțare acestei soluții de regăsește în **Anexa ghidului, pagina 2.**

Cum se poate realiza?

Identificarea soluțiilor juridice și financiare pentru ca primăria să poată sprijini asociațiile de proprietari din blocuri fără lift, în vederea **achiziției de elevatoare, rampe mobile, modernizarea lifturilor acolo unde este nevoie** etc. În prezent, accesibilitatea clădirilor reprezintă o obligație legală care face referire la accesul în bloc și nu la etajele superioare. Există persoane cu dizabilități și la etajele superioare care pot avea rude sau prieteni în aceeași situație și care și-ar dori să se viziteze, iar această soluție ar putea facilita socializarea. Identificarea unor **politici publice locale privind accesibilizarea spațiilor comerciale, restaurante** (orice tip de localuri) prin facilități pentru cei ce dispun de accesibilizarea și taxarea celor care nu dispun de acestea. Accesibilizarea acestor spații ar duce la creșterea integrării sociale. **Rezervarea minim a unui loc de parcare în dreptul intrării oricărei clădiri pentru accesul persoanelor cu scaun rulant din taxi spre clădire și invers și pentru serviciile utilitare de urgență** (salvare, poliție, pompieri etc.) și aplicarea de sancțiuni celor ce nu respectă aceste norme, fapt ce ar duce și la creșterea bugetului local. Importantă este și accesibilizarea clădirilor școlare, având următoarele avantaje: incluziunea elevilor cu mobilitate redusă, conștientizarea de către societate a nevoilor specifice, respectiv utilitate și pentru adulți cu dizabilități în momentele electorale când școlile se transformă în secții de votare.

3 Accesibilizarea clădirii primăriei.

Linia de finanțare acestei soluții de regăsește în **Anexa ghidului, pagina 3.**

Întrebări la care ar trebui să poți răspunde în comunitatea ta:

- » Care este experiența trăită de o persoană cu dizabilități vizuale, auditive, fizice care intră în primăria ta?

Cum se poate realiza?

Prin inventarierea proceselor și a fluxurilor pe care un cetățean trebuie să le parcurgă.

Mod de lucru:

Accesibilitatea presupune câteva condiții minimale ce țin de **dizabilitatea specifică**. Indicată este să se apeleze la ajutorul persoanelor cu dizabilități, sau chiar să se încerce simularea dizabilității pentru a vedea cum se pot descurca în cadrul instituției. Dacă se reușește finalizarea proceselor cu un efort rezonabil, se poate presupune că și cetățenii vor putea face asta.

Normativul NP-051 (NORMATIV PRIVIND ADAPTAREA CLĂDIRILOR CIVILE ȘI SPAȚIULUI URBAN AFERENT LA NEVOILE INDIVIDUALE ALE PERSOANELOR CU HANDICAP) prevede în capitolul IV detaliile privind spațiul urban accesibil. Secțiunea IV.2 detaliază nevoile de accesibilizare pentru trotuar. Rampele de acces sunt descrise în secțiunea IV.3, iar în secțiunea IV.6 sunt detaliate modalitățile de amenajare ale locurilor de parcare.

Accesibilitatea începe din afara clădirii. Odată ajunși în fața instituției, se verifică dacă locul de parcare este accesibil, dacă acesta respectă normele de spațiu astfel încât să fie utilizabil, sau dacă după ce se coboară dintr-un taxi, se poate ajunge ușor în interior. Înainte de a intra efectiv în clădire, se pune problema dacă de pe trotuar se poate ajunge în siguranță la ușă și dacă aceasta are dimensiunile adecvate, fiind totodată marcată corespunzător. Pentru clădiri, accesibilizarea ține de respectarea detaliilor din capitolul V (Capitolul VII este dedicat clădirilor de interes și utilitate publică) din normativ. Intrarea în clădire este detaliată în secțiunea V.5.

Mai mult decât atât, există soluții de marcare a solului și plăcuțe în alfabetul Braille pentru facilitarea accesului persoanelor cu dizabilități de vedere, soluții digitale de traducere în limbajul semnelor pentru persoanele cu dizabilități auditive și de vorbire. Pe site-ul primăriei din Toulouse găsești mai multe detalii referitoare la aceste soluții.

Ce se poate obține?

Ce se poate obține? Identificarea problemelor întâlnite de o parte din persoanele cu dizabilități, cunoașterea aprofundată a nevoilor specifice și accesibilizarea clădirii pentru persoanele cu dizabilități.

4 Birou adaptat tuturor tipurilor de handicap în cadrul primăriei.

Linia de finanțare acestei soluții de regăsește în **Anexa ghidului, pagina 3-4.**

Întrebări la care ar trebui să poți răspunde în comunitatea ta:

- » Cum poate face o persoană cu deficiențe de auz și de vorbire o **cerere administrativă** în primăria ta? Dar un nevăzător?
- » Cum le poți facilita **accesul la serviciile primăriei** în condiții de autonomie?

Cum se poate realiza?

Organizarea unui birou adaptat tuturor tipurilor de handicap, cu funcționari instruiți să lucreze cu persoane cu dizabilități. Persoanele cu dizabilități de vorbire sau de auz pot solicita intervenția unui interpret în limbajul mimico-gestual românesc prin intermediul unei aplicații digitale de tipul Teams sau google meet. Funcționarul poate avea și rol de consiliere administrativă și socială.

Funcționarii pot acompania persoanele cu dizabilități în sesizările sau solicitările lor, chiar dacă ele aparțin de alte instituții care sunt sau nu în subordinea primăriei. De exemplu, dacă o persoană are o solicitare legată de casa de pensii, funcționarul îl va putea îndruma în completarea formularului și poate solicita informații pentru a-l îndruma. Pentru preluarea, predarea și semnarea de documente funcționarul biroului adaptat se poate deplasa la locul solicitat de persoanele nedeplasabile pe baza unei solicitări prealabile.

Oferirea de soluții de legalizare de documente și împuterniciri în incinta primăriei pentru persoane vulnerabile/persoane cu dizabilități printr-un parteneriat cu Uniunea Națională a Notarilor Publici din România.

Mod de lucru: identificarea unui birou accesibilizat (parter, lângă parcare) și accesibilizarea acestuia; instruirea funcționarilor; se poate încheia și un protocol Uniunea Națională a Notarilor Publici din România.

Primăria va folosi toate canalele de comunicare disponibile pentru a disemina informația.

5 Soluții de consultanță și asistență juridică gratuită

Linia de finanțare acestei soluții de regăsește în **Anexa ghidului, pagina 4-5.**

Întrebări la care ar trebui să poți răspunde în comunitatea ta:

- » Cum poate face o persoană cu deficiente de auz și de vorbire **o cerere administrativă** în primăria ta? Dar un nevăzător?
- » Cum le poți facilita **accesul la serviciile primăriei** în condiții de autonomie?

Soluții:

Oferirea de soluții de consultanță și asistență juridică gratuită pentru persoane vulnerabile/persoane cu dizabilități printr-un parteneriat cu Uniunea Națională a Barourilor din România și DGASPC respectiv, departamentele de asistență socială. Se poate desfășura la sediul Primăriei sau DGASPC pe baza de programare a beneficiarilor.

Avantaje:

Accesul neîngrădit la justiție și preîntâmpinarea situațiilor generatoare de conflicte în instanțele de judecată. Aceste soluții de consultanță s-au implementat la Iași, existând și o obligație a avocaților să presteze pro bono un număr de ore declarate.

Mod de lucru:

Identificarea unui birou accesibilizat (parter, lângă parcare) și accesibilizarea acestuia; instruirea funcționarilor; se poate încheia și unui protocol cu Uniunea Națională a Barourilor din România.

Primăria va folosi toate canalele de comunicare disponibile pentru a disemina informația.

6 Ateliere de sensibilizare în școli

Linia de finanțare acestei soluții de regăsește în **Anexa ghidului, pagina 5-6.**

Cum se poate realiza?

Prin constituirea, în colaborare cu ONG-urile din localitate, de ateliere de sensibilizare în școli în cadrul unei ore deschise numită "**Ora de incluziune**". Programa școlară prevede, în cadrul orelor de **educație socială și lecții privind drepturile copiilor cu dizabilități**, cum ar fi:

- » **respectarea și apărarea drepturilor copiilor**, înțelegerea categoriilor de copii în situații de risc și/sau cu cerințe educative speciale;
- » instituții guvernamentale cu rol în **respectarea, apărarea și promovarea drepturilor copilului**;
- » instituții neguvernamentale cu rol în **respectarea, apărarea și promovarea drepturilor copilului**;
- » elaborarea și derularea unui **proiect educațional**;

Cu sprijinul primăriei, ONG-urile din localitate, profesori sau elevi din școlile speciale sau centrele de zi desfășoară **ateliere de sensibilizare sau formare profesională în școli**. La aceste ateliere pot participa atât elevii clasei respective cât și celelalte cadre didactice din școală. Proiectul poate fi coordonat de primărie, în colaborare cu ONG-uri și cu directorii de școli.

Echipă:

Personal din primărie în colaborare cu ONG-uri și cu directorii de școli.

7 Profesionalizare și acces la un loc de muncă prin învățământul dual

Linia de finanțare acestei soluții de regăsește în **Anexa ghidului, pagina 6-7-8.**

Întrebări la care ar trebui să poți răspunde în comunitatea ta:

- » Care este **nivelul de studii** al persoanelor cu dizabilități din localitatea ta?
- » Care este **procentul lor de angajare**?
- » Care sunt **meseriile** care pot fi practicate de **persoanele cu dizabilități** în urma unui curs de profesionalizare?

Statisticile europene arată că **90% din adulții cu dizabilități nu au obținut diploma de bacalaureat**.

În lipsa unei statistici românești pe acest subiect, putem presupune că **peste 500,000 de persoane cu dizabilități nu au obținut diploma de bac**, acest lucru fiind unul dintre obstacolele majore în integrarea lor în societate și în autonomia lor față de familie.

Propunem ca primăriile să lucreze cu angajatorii din localitățile lor sau din împrejurime, cu forțele de muncă locale și cu școlile de arte și meserii în vederea **pregătirii profesionale a persoanelor cu dizabilități și integrarea lor în câmpul muncii, prin mecanismul de învățământ dual**. Proiectul constă în constituirea unei clase profesionale pe an, cu un maxim de 15 elevi, care să se poată astfel **profesionaliza și angaja ulterior finalizării studiilor**. Rolul primăriei va fi acela de a facilita colaborarea dintre angajatori și școli dar și în a se asigura și a facilita recrutarea persoanelor cu dizabilități, adaptarea locurilor de muncă și asigurarea unui bun rezultat.

Mod de lucru

- » Identificarea de către primărie a meseriilor în căutare pe raza localității, zonei și regiunii (vânzător, brutar, call-center, unități protejate, coafor, secretariat....);
- » Identificarea centrelor de pregătire profesională din zonă;
- » Identificarea școlilor speciale;
- » Identificarea angajatorilor care sunt dispuși să angajeze în stagii de practică pe timpul cursului dar și cu contract după terminarea cursului pentru persoanele care au demonstrat rezultate bune de muncă și care au reușit promovarea cursului;
- » Organizarea evenimentelor de recrutare în parteneriat cu școala și cu angajatorul;

Echipă:

- » O persoană din cadrul primăriei ca șef de proiect - echipa USR dizabilități va participa la identificarea meseriilor în căutare pe raza localității și a școlilor profesionale, inclusiv pe toată durata proiectului dacă este necesar. Grupuri de lucru se vor organiza cu angajatorii din localitate, dar și cu diferite ONG-uri și cu școlile profesionale;
- » Pedagog;
- » Angajatorii;
- » Mentorii;

Pilotare derulare proiect:

USR dizabilități va crea un **kit de pilotare proiect** care să conțină: fișă de recrutare, fișă de integrare și adaptare la locul de muncă, fișă de interviu pe timpul școlarizării, fișă de feedback periodic pentru a fi completată de către angajator.

A. Se va constitui o **echipă de mentori de integrare**, ce va fi formată din voluntari (ONG, pedagogi, societatea civilă), astfel încât fiecare elev să aibă o persoană cu care să vorbească și care să îl îndrume spre reușită.

B. Durata de execuție va fi de 3 luni pentru demararea proiectului și între 6 la 8 luni durata cursurilor.

C. O persoană angajată full time în cadrul primăriei pentru a pilota proiectul în primele 3 luni și apoi 1 zi pe săptămână pentru urmărirea desfășurării acestuia, analiza rezultatelor și întocmire raport.

D. Șeful de proiect trebuie să poarte o **convorbire bilunară cu pedagogul și cu tutorii**, dar și o discuție telefonică săptămânală de 30 de minute cu fiecare angajator.

Buget:

buget comunicare -campanie de recrutare și sensibilizare (flyere publicitare împărțite în stațiile de autobuz, angajatorilor, scrisori în cutiile poștale, newsletter, ș.a.m.d)
buget organizare grupuri de lucru și eveniment de recrutare (pregătire standuri, etc)

Acest mecanism este foarte des folosit în țări precum Franța și Germania. **Indicatorul de pilotaj este numărul de contracte pe perioada nedeterminată.**

8 Organizarea **târgurilor de muncă** pentru **persoanele cu dizabilități**

Linia de finanțare acestei soluții de regăsește în **Anexa ghidului, pagina 9.**

Întrebări la care ar trebui să poți răspunde în comunitatea ta:

- » Care sunt **Unitățile Protejate** de pe raza localității tale?
- » Ce **produse și servicii** propun?
- » Câți **salariați** au? Te invităm să te întâlnești cu ei și să le cunoști poveștile

Cea mai bună protecție socială este un loc de muncă. O persoană cu handicap care lucrează și are o pregătire profesională nu are nicio problemă de integrare în societate, dimpotrivă este tratată cu bunăvoință și respect în comunitate. O persoană cu dizabilități care nu are o slujbă, sau nu se implică într-o activitate, **va genera sentimente de milă și toleranță, trăiri care nu ajută la integrarea în societate decât pentru o perioadă scurtă de timp.** Angajarea persoanelor cu dizabilități le oferă acestora sentimentul de utilitate și le crește respectul de sine. Totodată, face trecerea acestor persoane de la unele asistate social la persoane active. Cea mai eficientă metodă de a integra cu succes persoanele cu dizabilități în societatea este aceea de a le ajuta să-și găsească un loc de muncă. Acolo vor interacționa zilnic cu alte persoane cu sau fără handicap și vor avea posibilitatea de a se dezvolta personal și profesional.

Facilitarea accesului la un loc de muncă a acestor persoane este prevăzută de Legea nr. 448/2006, cu modificările ulterioare, și prevede, la art. 78 alin. 2: '(2) Autoritățile și instituțiile publice, persoanele juridice, publice sau private, care au cel puțin 50 de angajați, au obligația de a angaja persoane cu handicap într-un procent de cel puțin 4% din numărul total de angajați.

Primarul poate ajuta la **integrarea persoanelor cu handicap organizând întâlniri și târguri de muncă** la care să participe directorii societăților cu peste 50 salariați care angajează (private sau aflate în subordinea primăriei), directorul DGASPC, AJOFM, ITM, reprezentanți ai învățământului profesional și universitar care au cursuri de profesionalizare, ONG-uri.

În cadrul acestor târguri se va prezenta angajatorilor obligația de angajare a persoanelor cu dizabilități, facilitățile oferite prin AJOFM și avantajele fiscale prevăzute de Legea 448/2006.

Mai mult, primăria poate constitui **un grup de lucru pentru a rezolva problemele ce apar la angajarea persoanelor cu dizabilități.** Întâlnirile grupului pot avea loc lunar iar cele cu primarul și directorii o dată la șase luni. La aceste întâlniri se vor informa reprezentanții instituțiilor publice sau societăților care au peste 50 salariați ca pot să folosească 50% din suma datorată neangajării persoanelor cu dizabilități pentru achiziția bunurilor și serviciilor de la unități protejate. În prezent doar 10% din aceste instituții și companii folosesc această facilitate.

Echipă:

Primar, ONG-uri, DGASPC, AJOFM, ITM, reprezentanți ai învățământului profesional și universitar, societăți comerciale.

Mod de lucru:

Ședințele și realizările echipei vor fi mediatizate intens în media pentru a realiza **sensibilizarea cetățenilor** și pentru a informa persoanele cu dizabilități de locurile de muncă oferite.

Primarul va prezenta lista unitatilor protejate (contact si domenii de activitate) si va informa reprezentantii institutiilor publice sau societăților care au peste 50 salariați ca pot să folosească 50% din suma datorată neangajării persoanelor cu dizabilități pentru a achiziționa bunuri și servicii de la unități protejate

9 Dezvoltarea **economiei sociale** pe raza **localității tale**

Linia de finanțare acestei soluții de regăsește în **Anexa ghidului, pagina 9-10.**

Primăria are **un rol și o implicație deosebit de importantă în dezvoltarea economiei sociale**. Propunerea constă într-un proiect prin care primăria promovează serviciile și produsele unităților protejate de pe raza localității.

Mod de lucru:

- » Primăria repertoriază Unitățile Protejate din regiune;
- » Primăria repertoriază angajatorii de pe raza județului care ar putea fi interesați de produsele și serviciile unităților protejate (care au obligația de angajare de 4% în principal, dar nu numai);
- » Primăria organizează un workshop de informare la care invită directorii companiilor. Se vor face prezentări de conștientizare, de expunere a obligațiilor de angajare, dar și posibilitatea de a recurge la produse și servicii pentru a diminua amenda. Unitățile protejate sunt invitate să prezinte produsele și serviciile oferite.
- » Primăria organizează și participă la întâlniri ulterioare între angajatorii interesați și UP.
- » Primăria monitorizează și comunică public atunci când sunt derulate parteneriate.

Durată de execuție și buget:

Se va organiza un eveniment pe an – 2 luni de pregătire și se va aloca bugetul necesar pentru organizarea și comunicarea evenimentului.

Echipă:

O persoană din cadrul primăriei ca **șef de proiect**. Echipa USR Dizabilități va oferi suport pe tot parcursul proiectului. Angajatul din cadrul primăriei va lucra full time în primele 3 săptămâni pentru organizare și ulterior câte 2 zile pe săptămână până la eveniment. Se vor urmări **indicatoare ca număr de contracte semnate sau cifra de afaceri UP**.

10 Înlocuirea locuințelor sociale cu bugete compensatorii

Această soluție se adresează **grupurilor vulnerabile din care fac parte și persoanele cu dizabilități**. Situația prezentă ne demonstrează că numărul locuințelor sociale este insuficient în raport cu nevoile comunității. Clădirile cu locuințe sociale, prin grupurile de beneficiari, generează segregare socială, iar costurile de construcție sunt foarte mari și imposibil de amortizat.

Prin înlocuirea investițiilor în construcții cu bugete compensatorii acordate beneficiarilor, se vor acoperi mai multe nevoi cantitative și calitative în sensul în care beneficiarul își poate alege locația cea mai avantajoasă. Avantaj: **număr de beneficiari mai mare decât în prezent, dar și alegerea locației cât mai aproape de zonele de interes ale beneficiarului**. S-a implementat la București - Hotărârea nr. 343/29.06.2022.

11 Transport adaptat pentru persoanele cu dizabilități nedeplasabile

Linia de finanțare acestei soluții de regăsește în **Anexa ghidului, pagina 10-11.**

Cum se poate realiza?

Implementarea de către serviciile sociale din cadrul primăriei a unui serviciu de transport adaptat pentru persoanele cu dizabilități nedeplasabile, unde acestea să poată face rezervări prin telefon. Astfel, Primăria îi pune la dispoziție celui în nevoie, un mijloc de transport special adaptat (microbuz) cu care aceasta să se deplaseze în punctele de interes, care reprezintă necesitate.

Durată: și echipă:

Proiectul va dura maxim 2-3 luni, cu organizarea echipelor care să se ocupe de acest proiect și achiziția de mijloace de transport specifice. Echipa va fi formată din angajați de la administrația serviciilor sociale, un șofer.

Mod de lucru:

Propunerea este dezbătută în Consiliul Local, se aprobă și se face un plan de lucru comun între ONG-uri și serviciile sociale. După implementarea proiectului, acesta este anunțat în presa locală, pentru a ajunge la cunoștința publică și a căpăta popularitate în rândul beneficiarilor. Timișoara deține un astfel de serviciu de transport adaptat. **Te invităm să iei legătura cu colegii de la Timișoara pentru a te inspira!**

Proiectul va fi evaluat o dată la 6 luni cu privire la numărul de persoane transportate, numărul curselor efectuate, durata de rezervare, numărul solicitărilor refuzate, etc.

12 Sport pentru persoanele cu dizabilități

Linia de finanțare acestei soluții de regăsește în **Anexa ghidului, pagina 11-12-13.**

Întrebări la care ar trebui să poți răspunde în comunitatea ta:

- » Câte **terenuri de sport sunt accesibilizate** în localitatea ta?
- » Câte **evenimente sportive** cunoști?
- » Câte **activități sportive recurente** sunt propuse pentru persoanele cu dizabilități din localitatea ta?
- » Câte **sporturi practicate** de către **persoanele cu dizabilități** cunoști?

Cum se poate realiza?

Accesibilizarea și punerea la dispoziția persoanelor cu dizabilități a **cel puțin unei săli de sport** care să poată fi utilizată pe tot parcursul anului și a unui teren de sport în aer liber. **Organizarea de competiții sportive** dedicate persoanelor cu dizabilități pentru încurajarea practicării sportului, incluziunii sociale, kinetoterapie și sensibilizarea comunității, metode eficiente de integrare socială a acestora. Primăria poate forma educatori sportivi profesioniști și voluntari pentru a anima activități sportive variate.

Educatorii vor urma cursuri de formare pentru a putea lucra cu persoanele cu dizabilități și se vor putea deplasa de asemenea în centrele de zi, în azilele de bătrâni, sau în spitale.

Mod de lucru:

Crearea unei săli de sport accesibilizate pentru persoanele cu dizabilități, a unui teren de sport în aer liber în localitate, precum și în sălile de sport din incinta unităților de învățământ prin implicarea și a inspectoratelor școlare, în conformitate cu prevederile Legii 448/2006 art21, alin.(1), (2), lit.a, b, c, d. **Existența unui teren de sport în aer liber accesibilizat pentru toate categoriile de dizabilitate.** Totodată este necesară și indentificarea sau amenajarea unui teren, cu suprafața de rulare compusă din asfalt bituminos, împrejmuit cu gard înalt pentru a împiedica ieșirea mingii în afara acestuia, cu intrare de 1m lățime/ 2m înălțime și ușor accesibil utilizatorilor de fotoliu rulant, acoperit cu acoperiș curbat în 2 ape, cu un spațiu de depozitare în apropiere de teren la circa 2m, destinată depozitării scaunelor și echipamentelor sportive necesare grupului țintă. Lângă teren trebuie de asemenea amenajată și o parcare cu un număr de aproximativ 10-15 locuri, destinate exclusiv conducătorilor auto în fotoliu rulant, dar și o toaletă adaptată nevoilor acestora.

Achiziționarea de echipament sportiv adaptat la solicitarea sportivilor cu dizabilități.

Exemple de bune practici:

HCL 572/2022 - Brașov

13 Atragerea **comunității** în sprijinul persoanelor cu **dizabilități**

Linia de finanțare acestei soluții de regăsește în **Anexa ghidului, pagina 13.**

Întrebări la care ar trebui să poți răspunde în comunitatea ta:

- » Care sunt **acțiunile de voluntariat** din localitatea ta?
- » Cum poți acționa pentru a **îmbunătăți spiritul civic** al locuitorilor din localitatea ta?

Cum se poate realiza?

Prin dezvoltarea și încurajarea voluntariatului. În prezent voluntariatul este la un nivel foarte scăzut față de media europeană. Cu ajutorul voluntarilor (de exemplu elevi de liceu) se pot organiza diferite activități de sensibilizare cum ar fi workshopuri, concursuri foto sau de desen, dar și activități de socializare pentru persoanele cu dizabilități cum ar fi plimbări prin oraș, însoțirea acestora la evenimentele culturale sau sportive, scurte excursii în jurul localității, pescuit, picnic, etc.

Primăria poate iniția un grup de lucru pe acest subiect la care să invite ong-uri, elevi dar și **voluntari din rândul cetățenilor care vor să se implice.**

Mod de lucru:

Alcătuirea unui **program de activități** împreună cu ONG-urile care vor să se implice, promovând voluntariatul și avantajele acestuia în dezvoltarea personală și profesională a elevilor prin intermediul profesorilor de educație socială din licee și pe rețelele de socializare. Se pot facilita **parteneriate și schimburi de experiență** între ONG-urile locale și cele din localitățile înfrățite sau alte orașe din Europa.

14 Marcarea **zilelor mondiale** dedicate diferitelor **dizabilități**

Linia de finanțare acestei soluții de regăsește în **Anexa ghidului, pagina 14.**

Cum se poate realiza?

Acțiuni de sensibilizare cu ocazia zilelor mondiale organizate pe tema diferitelor dizabilități prin organizarea a 4-5 evenimente pe an **cu scopul sensibilizării și a conștientizării populației cu privire la diferite dizabilități și probleme cu care se confruntă aceste persoane.** La aceste evenimente pot fi invitate personalități, ONG-uri, persoane cu sau fără dizabilități.

Zile mondiale care pot fi marcate:

- » 4 februarie - Ziua mondială a cancerului
- » 14 februarie - Ziua mondială a bolilor cardiace congenitale
- » 28 februarie - Ziua mondială a bolilor rare
- » 26 martie - Ziua internațională a luptei împotriva epilepsiei este
- » 2 aprilie - Ziua mondială de sensibilizare autism
- » 7 aprilie - Ziua mondială a sănătății
- » 3 mai (prima zi de marți a lunii mai) - Ziua mondială a asmului
- » 14 iunie - Ziua mondială a donatorilor de sange
- » 21 septembrie - Ziua mondială a bolavilor de Alzheimer
- » 25 septembrie (ultima duminică din luna septembrie) - Ziua mondială a surdității
- » 1 octombrie - Ziua mondială a persoanelor varstnice
- » 15 octombrie - Ziua internațională a nevăzătorilor sau ziua bastonului alb
- » 14 nov - Ziua mondială a diabetului
- » 3 dec - Ziua mondială a persoanelor cu dizabilități
- » 5 decembrie - Ziua mondială a voluntariatului

Mod de lucru:

Primăria stabilește la începutul anului care sunt **evenimentele pe care dorește să le organizeze.** Proiectul va demara doar în urma unei ședințe de lucru la care va participa și Comitetul local pentru persoanele cu dizabilități. Dacă vor fi mai multe primării interesate, grupurile de lucru se pot face în comun, fapt ce va oferi un **impact regional sau local de mai mare amploare.**

Exemplu: organizarea unui târg de locuri de muncă la nivel regional pentru persoanele cu dizabilități.

15 **Ceremonie** de decernare a premiilor pentru **persoanele cu dizabilități.**

Linia de finanțare acestei soluții de regăsește în **Anexa ghidului, pagina 15.**

Descriere rapidă a soluției:

Primarul va premia anual, în cadrul unei ceremonii, **mai multe persoane cu dizabilități care au avut reușite în domeniile lor de activitate** (sportivul anului, elevul anului, angajatul anului, premiul pentru literatură etc) precum și ong-uri sau inițiative de succes pentru integrarea persoanelor cu dizabilități. Durată de execuție: 1 zi/an.

Buget și echipă:

Bugetul alocat este de 50.000 lei. Echipa va fi formată din administrația locală și ONG-uri.

Mod de lucru:

Primăria va stabili **criterii pentru acordarea premiilor** și va pune la dispoziție o adresă de email unde pot fi trimise propunerile. Anual, o comisie alcătuită din reprezentanți ai primăriei și ong-urilor, va desemna câștigătorii. Primarul va premia anual, în cadrul unei ceremonii, mai multe persoane cu dizabilități care au avut reușite în domeniile lor de activitate (sportivul anului, elevul anului, angajatul anului, premiul pentru literatură etc) precum și ong-uri sau inițiative de succes pentru integrarea persoanelor cu dizabilități.

Analiză rezultate:

Cum ne-am putea asigura că această implementare ar funcționa? S-ar realiza un sondaj intern și s-ar consulta ONG-urile în domeniu.

16 **„Centre respiro”** pentru persoanele cu **dizabilități.**

Linia de finanțare acestei soluții de regăsește în **Anexa ghidului, pagina 16.**

Cum se poate realiza?

Rolul unui “centru respiro” pentru persoane cu dizabilități este de **a asigura găzduire, îngrijire personală, hrană, îngrijire medicală primară, recuperare și reabilitare funcțională, activități de petrecere a timpului liber, asistență socială și psihologică, pe o perioadă determinată de timp, persoanelor adulte cu dizabilități care se află în imposibilitatea de a-și asigura singure activitățile de bază ale vieții zilnice, nu se pot gospodări și necesită asistență și îngrijire.**

Centrul este dotat cu spații de locuit, unde aceștia pot rămâne o anumită perioadă de timp, în care asistenții lor își pot lua un concediu de odihnă, sau de recuperare medicală, fără să aibă grija că cei pe care îi au în îngrijire duc lipsa celor necesare vieții zilnice: îngrijire corporală, hrană, socializare, etc. În cadrul acestor centre pot funcționa 2-3 cabinete medicale adaptate persoanelor cu dizabilități precum: cabinet stomatologic cu scaun adaptat, cabinet oncologic, de psihologie, etc. De asemenea centrul ar fi indicat să dispună și de un mijloc de transport adaptat persoanelor cu dizabilități (microbuz) astfel încât **să faciliteze accesul la aceste servicii medicale.**

Durată, buget și echipă:

Va fi desfășurat în mod continuu cu un buget minim de 250.000 de euro. Echipa va fi formată între 10-100 de persoane calificate (Personal medical, Tesa).

Mod de lucru:

Persoanele cu dizabilități se vor caza în acest centru pentru o perioadă de până la 21 de zile unde vor face **recuperare medicală, vor participa la activități de socializare, vor beneficia de îngrijire continuă în lipsa asistentului lor personal.** Unde a mai fost implementat : Brasov, Resita.

17 Locuri de joacă accesibilizate

În vederea **accesibilizării locurilor de joacă** este important de înțeles că dizabilitățile pot fi de mai multe feluri. Există copii care nu se pot deplasa decât în fotoliu rulant, copii nevăzători, surzi, copii cu probleme neurologice, cronice sau degenerative, etc. Accesibilizarea locurilor de joacă este un subiect dificil mai ales într-un oraș care s-a dezvoltat de-a lungul timpului ignorându-i pe copiii vulnerabili. **Nu este totuși imposibil.** Introducerea în fiecare loc de joacă a unor elemente dedicate copiilor cu nevoi speciale este un pas înainte spre NORMALITATE.

Este o garantare a drepturilor fundamentale a copiilor cu dizabilități, un pas concret spre incluziune socială și o modalitate de educare a populației prin conștientizare. Elemente specifice pentru copiii în fotolii rulante ar fi leagăne, învârtitoare, balansoare mixte, coșuri de basket etc.

Ce presupune?

Achiziționarea unor echipamente speciale care să răspundă nevoilor copiilor cu dizabilități. Acestea vor fi amplasate în locurile de joacă deja existente. Nu este nevoie de construirea unor locuri de joacă speciale pentru persoanele cu dizabilități întrucât se crează segregarea iar scopul nostru este incluziunea socială.

Durată, buget și echipă:

Având în vedere ca investiția nu presupune sume foarte mari și nici construcții noi, **durata de execuție este de 2-3 luni.** Bugetul necesar va fi **sub 100.000 euro**, în funcție de numărul locurilor de joacă și de cerințe extra. Echipa va fi formată din angajați din cadrul primăriei și voluntari.

Mod de lucru:

Vizita de lucru pe teren în vederea identificării locurilor de joacă, discuții cu instituțiile abilitate care să furnizeze informații privind numărul copiilor cu dizabilități și tipul de dizabilitate. Caiet de sarcini, descriere proiect arhitect, descriere mod de viață în comun, descriere finanțare, căutare sponsori. Primăria trebuie să se consulte cu un ONG sau o companie specializată pe probleme de dizabilitate înainte de a achiziționa obiectele, **pentru a acoperi nevoile copiilor cu dizabilități.**

După achiziționarea obiectelor necesare pe tipuri de dizabilități, primăria trebuie să asigure mentenanță obiectelor achiziționate pentru a evita orice eveniment tragic (avem cazuri de copii care s-au rănit în locurile de joacă din cauza degradării echipamentelor)
Exemplu de bune practici: HCL 572/2022 UAT BRASOV

Înainte de a te apuca de treabă, verifică care sunt finanțările posibile. Ți-am pregătit în anexă exemple de **linii de finanțare pentru fiecare soluție.** Pe lângă anexă, îți dăm și câteva linkuri utile. Mihai Pascu și Corina Atanasiu te pot îndruma în vederea identificării soluției de finanțare cea mai potrivită.

- » <https://mfe.gov.ro/minister/periode-de-programare/perioda-2021-2027/>
- » <https://mfe.gov.ro/pnrr/>
- » <https://proiecte.pnrr.gov.ro/#/home>
- » <https://adrvest.ro/por-2021-2027/>
- » <https://interreg-rohu.eu/en/home-en/>
- » <https://www.ro-md.net/ro/2021-2027/programare>
- » <https://ro-ua.net/ro/2021-2027.html>
- » <https://oportunitati-ue.gov.ro/interreg-ipa-cbc-romania-serbia-2021-2027/>
- » <https://www.interregeurope.eu/>
- » <https://mfe.gov.ro/programe/programe-gestionate-direct-de-uniunea-europeana/>
- » <https://www.interreg-danube.eu/about-dtp/priorities-objectives-2021-2027>
- » https://single-market-economy.ec.europa.eu/smes/cosme_en
- » <http://www.imm.gov.ro/ro/programul-cosme/>
- » https://international-partnerships.ec.europa.eu/index_en
- » <https://cor.europa.eu/it/news/Pages/2021-call-for-proposals-of-the-partnership-for-sustainable-cities.aspx>
- » <https://eeagrants.org/countries/romania>
- » <https://www.fonduri-structurale.ro/2021-2027>
- » https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights_ro
- » <https://easpd.eu/key-areas-of-work/european-pillar-of-social-rights/>

Ne bazăm pe tine pentru a aduce aceste soluții de bun simț în cât mai multe localități din România. Ne-am luat împreună angajamentul că vom implementa politici publice europene.

Incluziunea și egalitatea de șanse sunt valori europene și trebuie să ne gândim la ele ori de câte ori implementăm proiecte de urbanism, transport, școlarizare, dezvoltare a economiei locale, dezvoltare a locurilor de muncă, accesul la tratamente, locuință socială și sport!

Îți dorim succes!

Anexă cu **liniile**
principale de
finanțare privind
soluțiile de bun simț

Organizarea unui **Comitet local** pentru **persoanele cu dizabilități**.

FINANȚĂRI:

PNRR - C14 - BUNĂ GUVERNANȚĂ - R1.

Îmbunătățirea predictibilității și a eficienței proceselor decizionale prin întărirea capacității de coordonare a politicilor și analiză de impact la nivelul Guvernului și al ministerelor coordonatoare, precum și prin consolidarea instrumentelor în vederea creșterii calității consultărilor publice la toate palierele administrației.

PNRR - C14 - BUNĂ GUVERNANȚĂ - I3.

Crearea de structuri partenoriale între administrația publică locală și societatea civilă.

PNRR - C14 - BUNĂ GUVERNANȚĂ - I4.

Creșterea capacității organizațiilor societății civile de stimulare a cetățeniei active, de implicare profesionistă în planificarea și implementarea politicilor publice privind drepturile sociale vizate de planul național de redresare și reziliență și monitorizarea reformelor asociate

Interreg V-A - P2P (people to people actions).

Interreg VI-A Romania - Moldova - 2.3.1.1

Îmbunătățirea eficienței administrării publice, prin promovarea cooperării administrative și juridice între cetățeni, societatea civilă și instituții, având în vedere în particular soluționarea barierelor legale, capacității administrative și alte bariere

Danube Transnational Programme - Obiectiv specific 4.2 Capacitate instituțională crescută pentru guvernare transnațională.

EEA and Norway Grants - Programul Dialog Social și Muncă Decentă.

EEA and Norway Grants - Programul Dezvoltare Locală și Reducerea Sărăciei.

EEA and Norway Grants - Active Citizens Fund.

Programe gestionate de Uniunea Europeană:

- » Programul Drepturi Egalitate și Cetățenie (DG Justice);
- » Interreg Europe - Enhance the institutional capacity of public authorities, in particular those mandated to manage a specific territory, and of stakeholders;
- » URBACT (<https://urbact.eu/>);
- » Partnership for sustainable cities (EuropeAid program);
- » Erasmus +;
- » COSME;
- » Horizon Europe.

Sprijin în **accesibilizarea spațiilor publice**.

FINANȚĂRI:

PNRR - C5 - VALUL RENOVĂRII - I1.a - Axa 1 - schema de granturi pentru eficiență energetică și reziliența în clădiri rezidențiale multifamiliale.

PNRR - C5 - VALUL RENOVĂRII - I1.b - Axa 2 - schema de granturi pentru eficiență energetică și reziliență în clădiri publice

PNRR C9 - FONDUL LOCAL - I3.

Reabilitarea moderată a clădirilor publice pentru a îmbunătăți furnizarea de servicii publice de către unitățile administrativ-teritoriale

POIDS - Prioritatea 1 - Obiectiv specific (OS): RSO4.2.

Îmbunătățirea accesului la servicii și favorabile incluziunii și de calitate în educație, formare și învățare pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii accesibile, inclusiv prin promovarea rezilienței pentru educația și formarea la distanță și online (FEDR)

POIDS - Prioritatea 1 - Obiectiv specific: ESO4.11.

Lărgirea accesului egal și în timp util la servicii de calitate, sustenabile și la prețuri accesibile, inclusiv servicii care promovează accesul la locuințe și îngrijire orientată către persoane, inclusiv asistență medicală Modernizarea sistemelor de protecție socială, inclusiv promovarea accesului la protecție socială, acordând o atenție deosebită copiilor și grupurilor defavorizate. Îmbunătățirea accesibilității, inclusiv pentru persoanele cu dizabilități, precum și a eficacității și rezilienței sistemelor de sănătate și a serviciilor de îngrijire pe termen lung (FSE+)

POR (Vest) - Obiectivul de Politică (OP) 4 - O Europă mai socială și mai incluzivă, Prioritatea 6 - O regiune educată și atractivă, Obiectiv specific (OS) - Educație incluzivă

POR (Vest) - OP 5 - O Europă mai aproape de cetățeni, Prioritatea 7 - O regiune pentru cetățeni, OS - Dezvoltare urbană integrată

Interreg V-A - P2P (people to people actions).

Danube Transnational Programme - Obiectiv specific 4.2 Capacitate instituțională crescută pentru guvernare transnațională.

Accesibilizarea clădirii primăriei.

FINANȚĂRI:

PNRR - C5 - VALUL RENOVĂRII - I1.b - Axa 2 - schema de granturi pentru eficiență energetică și reziliență în clădiri publice

PNRR C9 - FONDUL LOCAL - I3. Reabilitarea moderată a clădirilor publice pentru a îmbunătăți furnizarea de servicii publice de către unitățile administrativ-teritoriale

Interreg V-A - P2P (people to people actions).

Interreg VI-A Romania - Moldova - 2.3.1.1 Enhance efficient public administration by promoting legal and administrative cooperation and cooperation between citizens, civil society actors and institutions, in particular, with a view to resolving legal, capacity and other obstacles in the border region.

Danube Transnational Programme - Obiectiv specific 4.2 Capacitate instituțională crescută pentru guvernare transnațională.

Birou **adaptat** tuturor **tipurilor de handicap** în cadrul primăriei.

FINANȚĂRI:

PNRR C9 - FONDUL LOCAL - I3. Reabilitarea moderată a clădirilor publice pentru a îmbunătăți furnizarea de servicii publice de către unitățile administrativ-teritoriale

PNRR - C14 - BUNĂ GUVERNANȚĂ - I3. Crearea de structuri parteneriale între administrația publică locală și societatea civilă.

PNRR - C14 - BUNĂ GUVERNANȚĂ - I4. Creșterea capacității organizațiilor societății civile de stimulare a cetățeniei active, de implicare profesionistă în planificarea și implementarea politicilor publice privind drepturile sociale vizate de planul național de redresare și reziliență și monitorizarea reformelor asociate

POIDS - Prioritatea 1 - Obiectiv specific: ESO4.11. Lărgirea accesului egal și în timp util la servicii de calitate, sustenabile și la prețuri accesibile, inclusiv servicii care promovează accesul la locuințe și îngrijire orientată către persoane, inclusiv asistență medicală Modernizarea sistemelor de protecție socială, inclusiv promovarea accesului la protecție socială, acordând o atenție deosebită copiilor și grupurilor defavorizate. Îmbunătățirea accesibilității, inclusiv pentru persoanele cu dizabilități, precum și a eficacității și rezilienței sistemelor de sănătate și a serviciilor de îngrijire pe termen lung (FSE+)

Interreg V-A - P2P (people to people actions).

Interreg VI-A Romania - Moldova - 2.3.1.1 Îmbunătățirea eficienței administrării publice, prin promovarea cooperării administrative și juridice între cetățeni, societatea civilă și instituții, având în vedere în particular soluționarea barierelor legale, capacității administrative și alte bariere

Danube Transnational Programme - Obiectiv specific 4.2 Capacitate instituțională crescută pentru guvernare transnațională.

EEA and Norway Grants - Programul Dialog Social și Muncă Decentă.
EEA and Norway Grants - Programul Dezvoltare Locală și Reducerea Sărăciei.

Programe gestionate de Uniunea Europeană:

- » Programul Drepturi Egalitate și Cetățenie (DG Justice);
- » Interreg Europe - Enhance the institutional capacity of public authorities, in particular those mandated to manage a specific territory, and of stakeholders;
- » URBACT (<https://urbact.eu/>);
- » Partnership for sustainable cities (EuropeAid program);
- » Erasmus +.

Soluții de **consultanță și asistență juridică** gratuită.

FINANȚĂRI:

PNRR - C14 - BUNĂ GUVERNANȚĂ - R1. Îmbunătățirea predictibilității și a eficienței proceselor decizionale prin întărirea capacității de coordonare a politicilor și analiză de impact la nivelul Guvernului și al ministerelor coordonatoare, precum și prin consolidarea instrumentelor în vederea creșterii calității consultărilor publice la toate palierele administrației.

PNRR - C14 - BUNĂ GUVERNANȚĂ - I3. Crearea de structuri parteneriale între administrația publică locală și societatea civilă.

PNRR - C14 - BUNĂ GUVERNANȚĂ - I4. Creșterea capacității organizațiilor societății civile de stimulare a cetățeniei active, de implicare profesionistă în planificarea și implementarea politicilor publice privind drepturile sociale vizate de planul național de redresare și reziliență și monitorizarea reformelor asociate

Interreg V-A - P2P (people to people actions).

Interreg VI-A Romania - Moldova - 2.3.1.1 Îmbunătățirea eficienței administrării publice, prin promovarea cooperării administrative și juridice între cetățeni, societatea civilă și instituții, având în vedere în particular soluționarea barierelor legale, capacității administrative și alte bariere

Danube Transnational Programme – Obiectiv specific 4.2 Capacitate instituțională crescută pentru guvernare transnațională.

EEA and Norway Grants – Programul Dialog Social și Muncă Decentă.

EEA and Norway Grants – Programul Dezvoltare Locală și Reducerea Sărăciei.

EEA and Norway Grants – Active Citizens Fund.

Programe gestionate de Uniunea Europeană:

- » Programul Drepturi Egalitate și Cetățenie (DG Justice);
- » Interreg Europe - Enhance the institutional capacity of public authorities, in particular those mandated to manage a specific territory, and of stakeholders;
- » URBACT (<https://urbact.eu/>);
- » Partnership for sustainable cities (EuropeAid program);
- » Erasmus +.

Ateliere de sensibilizare în școli

FINANȚĂRI:

PNRR C9 - FONDUL LOCAL - I3.

Reabilitarea moderată a clădirilor publice pentru a îmbunătăți furnizarea de servicii publice de către unitățile administrativ-teritoriale

PNRR - C14 - BUNĂ GUVERNANȚĂ - I3.

Crearea de structuri parteneriale între administrația publică locală și societatea civilă.

PNRR - C14 - BUNĂ GUVERNANȚĂ - I4.

Creșterea capacității organizațiilor societății civile de stimulare a cetățeniei active, de implicare profesională în planificarea și implementarea politicilor publice privind drepturile sociale vizate de planul național de redresare și reziliență și monitorizarea reformelor asociate

POIDS - Prioritatea 1 - Obiectiv specific: RSO4.2.

Îmbunătățirea accesului la servicii și favorabile incluziunii și de calitate în educație, formare și învățare pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii accesibile, inclusiv prin promovarea rezilienței pentru educația și formarea la distanță și online (FEDR)

POIDS - Prioritatea 1 - Obiectiv specific: ESO4.6.

Promovarea accesului egal la educație și formare de calitate și favorabile incluziunii, precum și a absolvirii acestora, în special pentru grupurile defavorizate, începând de la educația și îngrijirea timpurie, continuând cu educația și formarea generală și profesională până la învățământul terțiar, precum și educația și învățarea în rândul adulților, inclusiv prin facilitarea mobilității în scopul învățării pentru toți și a accesibilității pentru persoanele cu dizabilități (FSE+).

POR (Vest) - Obiectivul de Politică (OP) 4 - O Europă mai socială și mai incluzivă, Prioritatea 6 - O regiune educată și atractivă, Obiectiv specific (OS) - Educație incluzivă

Interreg V-A - P2P (people to people actions).

Interreg VI-A Romania - Moldova - 2.3.1.1

Îmbunătățirea eficienței administrării publice, prin promovarea cooperării administrative și juridice între cetățeni, societatea civilă și instituții, având în vedere în particular soluționarea barierelor legale, capacității administrative și alte bariere

Danube Transnational Programme – Obiectiv specific 4.2 Capacitate instituțională crescută pentru guvernare transnațională.

EEA and Norway Grants – Programul Dialog Social și Muncă Decentă.

EEA and Norway Grants – Programul Dezvoltare Locală și Reducerea Sărăciei.

EEA and Norway Grants – Active Citizens Fund.

Programe gestionate de Uniunea Europeană:

- » Programul Drepturi Egalitate și Cetățenie (DG Justice),
- » o Interreg Europe - Enhance the institutional capacity of public authorities, in particular those mandated to manage a specific territory, and of stakeholders;
- » URBACT (<https://urbact.eu/>),
- » Partnership for sustainable cities (EuropeAid program),
- » Erasmus +,

Profesionalizare și acces la un loc de muncă prin învățământul dual

FINANȚĂRI:

PNRR - C14 - BUNĂ GUVERNANȚĂ - I3. Crearea de structuri parteneriale între administrația publică locală și societatea civilă.

PNRR - C15 - EDUCAȚIE - I4. Sprijinirea unităților de învățământ cu risc ridicat de abandon școlar

PNRR - C15 - EDUCAȚIE - I6. Dezvoltarea a 10 consorții regionale și dezvoltarea și dotarea a 10 campusuri profesionale integrate

PNRR - C15 - EDUCAȚIE - I8. Program de formare la locul de muncă pentru personalul didactic

PNRR - C15 - EDUCAȚIE - I9. Asigurarea echipamentelor și a resurselor tehnologice digitale pentru unitățile de învățământ

PNRR - C15 - EDUCAȚIE - I11. Asigurarea dotărilor pentru sălile de clasă preuniversitare și laboratoarele/atelierele școlare

PNRR - C15 - EDUCAȚIE - I13. Echiparea laboratoarelor de informatică din unitățile de învățământ profesional și tehnic (IPT)

PNRR - C15 - EDUCAȚIE - I14. Echiparea atelierelor de practică din unitățile de învățământ profesional și tehnic

POIDS - Prioritatea 1 - Obiectiv specific: RSO4.2. Îmbunătățirea accesului la servicii și favorabile incluziunii și de calitate în educație, formare și învățare pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii accesibile, inclusiv prin promovarea rezilienței pentru educația și formarea la distanță și online (FEDR)

POIDS - Prioritatea 1 - Obiectiv specific: ESO4.6. Promovarea accesului egal la educație și formare de calitate și favorabile incluziunii, precum și a absolvirii acestora, în special pentru grupurile defavorizate, începând de la educația și îngrijirea timpurie, continuând cu educația și formarea generală și profesională până la învățământul terțiar, precum și educația și învățarea în rândul adulților, inclusiv prin facilitarea mobilității în scopul învățării pentru toți și a accesibilității pentru persoanele cu dizabilități (FSE+).

POEO - Prioritatea 1 Obiectiv specific: ESO4.2. Modernizarea instituțiilor și a serviciilor pieței muncii pentru ca acestea să evalueze și să anticipeze necesitățile în materie de competențe, să asigure o asistență promptă și personalizată și să sprijine corelarea cererii și a ofertei, tranzițiile și mobilitatea pe piața muncii (FSE+)

POEO - Prioritatea 3 - Obiectiv specific: ESO4.1. Îmbunătățirea accesului la piața muncii și măsuri de activare pentru toate persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă, în special pentru tineri, îndeosebi prin implementarea Garanței pentru tineret, pentru șomerii de lungă durată și grupurile defavorizate de pe piața muncii și pentru persoanele inactive, precum și prin promovarea desfășurării de activități independente și a economiei sociale (FSE+)

POEO - Prioritatea 3 - Obiectiv specific: ESO4.4. Promovarea adaptării la schimbare a lucrătorilor, a întreprinderilor și a antreprenorilor, a îmbătrânirii active și în condiții bune de sănătate și a unui mediu de lucru sănătos și bine adaptat, care să reducă riscurile la adresa sănătății (FSE+)

POEO - Prioritatea 6 - Obiectiv specific: ESO4.6. Promovarea accesului egal la educație și formare de calitate și favorabile incluziunii, precum și a absolvirii acestora, în special pentru grupurile defavorizate, începând de la educația și îngrijirea timpurie, continuând cu educația și formarea generală și profesională până la învățământul terțiar, precum și educația și învățarea în rândul adulților, inclusiv prin facilitarea mobilității în scopul învățării pentru toți și a accesibilității pentru persoanele cu dizabilități (FSE+)

POEO - Prioritatea 7 - Obiectiv specific: ESO4.5. Îmbunătățirea calității, a caracterului incluziv, a eficacității și a relevanței sistemelor de educație și formare pentru piața muncii, inclusiv prin validarea învățării non-formale și informale, pentru a sprijini dobândirea de competențe-cheie, inclusiv de competențe de antreprenariat și digitale, precum și prin promovarea introducerii sistemelor de formare duală și a sistemelor de ucenicie (FSE+)

POEO - Prioritatea 8 - Obiectiv specific: ESO4.5. Îmbunătățirea calității, a caracterului incluziv, a eficacității și a relevanței sistemelor de educație și formare pentru piața muncii, inclusiv prin validarea învățării non-formale și informale, pentru a sprijini dobândirea de competențe-cheie, inclusiv de competențe de antreprenariat și digitale, precum și prin promovarea introducerii sistemelor de formare duală și a sistemelor de ucenicie (FSE+)

POEO - Prioritatea 8 - Obiectiv specific: ESO4.6. Promovarea accesului egal la educație și formare de calitate și favorabile incluziunii, precum și a absolvirii acestora, în special pentru grupurile defavorizate, începând de la educația și îngrijirea timpurie, continuând cu educația și formarea generală și profesională până la învățământul terțiar, precum și educația și învățarea în rândul adulților, inclusiv prin facilitarea mobilității în scopul învățării pentru toți și a accesibilității pentru persoanele cu dizabilități (FSE+)

POEO - Prioritatea 9 - ESO4.5. Îmbunătățirea calității, a caracterului incluziv, a eficacității și a relevanței sistemelor de educație și formare pentru piața muncii, inclusiv prin validarea învățării non-formale și informale, pentru a sprijini dobândirea de competențe-cheie, inclusiv de competențe de antreprenariat și digitale, precum și prin promovarea introducerii sistemelor de formare duală și a sistemelor de ucenicie (FSE+)

POEO - Prioritatea 9 - Obiectiv specific: ESO4.7. Promovarea învățării pe tot parcursul vieții, în special a oportunităților flexibile de actualizare a competențelor și de recalificare pentru toți, ținând seama de competențele antreprenoriale și digitale, printr-o mai bună anticipare a schimbării și a cerințelor de noi competențe bazate pe nevoile pieței muncii, precum și prin facilitarea tranzițiilor profesionale și promovarea mobilității profesionale (FSE+)

POR (Vest) - Obiectivul de Politică (OP) 4 - O Europă mai socială și mai incluzivă, Prioritatea 6 - O regiune educată și atractivă, Obiectiv specific (OS) - Educație incluzivă

Interreg V-A - P2P (people to people actions).

Danube Transnational Programme - Obiectiv specific 3.1 Piața muncii accesibilă, incluzivă și eficientă.

EEA and Norway Grants - Programul Dialog Social și Muncă Decentă.

EEA and Norway Grants - Programul Dezvoltare Locală și Reducerea Sărăciei.

Programe gestionate de Uniunea Europeană:

- » Programul Drepturi Egalitate și Cetățenie (DG Justice),
- » o Interreg Europe - Enhance the institutional capacity of public authorities, in particular those mandated to manage a specific territory, and of stakeholders;
- » URBACT (<https://urbact.eu/>),
- » Partnership for sustainable cities (EuropeAid program),
- » Erasmus +,

Organizarea **târgurilor de muncă** pentru persoanele cu dizabilități.

FINANȚĂRI:

PNRR - C14 - BUNĂ GUVERNANȚĂ - I3. Crearea de structuri parteneriale între administrația publică locală și societatea civilă.

POEO - Prioritatea 1 Obiectiv specific: ESO4.2. Modernizarea instituțiilor și a serviciilor pieței muncii pentru ca acestea să evalueze și să anticipeze necesitățile în materie de competențe, să asigure o asistență promptă și personalizată și să sprijine corelarea cererii și a ofertei, tranzițiile și mobilitatea pe piața muncii (FSE+)

POR (Vest) - Obiectivul de Politică (OP) 4 - O Europă mai socială și mai incluzivă, Prioritatea 6 - O regiune educată și atractivă, Obiectiv specific (OS) - Educație incluzivă

Interreg V-A - P2P (people to people actions).

Interreg VI-A Romania - Moldova - 2.3.1.1 Îmbunătățirea eficienței administrării publice, prin promovarea cooperării administrative și juridice între cetățeni, societatea civilă și instituții, având în vedere în particular soluționarea barierelor legale, capacității administrative și alte bariere

Danube Transnational Programme - Obiectiv specific 3.1 Piața muncii accesibilă, incluzivă și eficientă.

EEA and Norway Grants - Programul Dialog Social și Muncă Decentă.

EEA and Norway Grants - Programul Dezvoltare Locală și Reducerea Sărăciei.

Programe gestionate de Uniunea Europeană:

- » Interreg Europe - Enhance the institutional capacity of public authorities, in particular those mandated to manage a specific territory, and of stakeholders;
- » Partnership for sustainable cities (EuropeAid program);
- » Erasmus +.

Dezvoltarea **economiei sociale** pe raza localității tale.

FINANȚĂRI:

PNRR - C14 - BUNĂ GUVERNANȚĂ - R1.

Îmbunătățirea predictibilității și a eficienței proceselor decizionale prin întărirea capacității de coordonare a politicilor și analiză de impact la nivelul Guvernului și al ministerelor coordonatoare, precum și prin consolidarea instrumentelor în vederea creșterii calității consultărilor publice la toate palierele administrației.

PNRR - C14 - BUNĂ GUVERNANȚĂ - I3. Crearea de structuri parteneriale între administrația publică locală și societatea civilă.

PNRR - C14 - BUNĂ GUVERNANȚĂ - I4. Creșterea capacității organizațiilor societății civile de stimulare a cetățeniei active, de implicare profesionistă în planificarea și implementarea politicilor publice privind drepturile sociale vizate de planul național de redresare și reziliență și monitorizarea reformelor asociate

Interreg V-A - P2P (people to people actions).

Interreg VI-A Romania - Moldova - 2.3.1.1 Îmbunătățirea eficienței administrării publice, prin promovarea cooperării administrative și juridice între cetățeni, societatea civilă și instituții, având în vedere în particular soluționarea barierelor legale, capacității administrative și alte bariere

Danube Transnational Programme - Obiectiv specific 4.2 Capacitate instituțională crescută pentru guvernarea transnațională.

Danube Transnational Programme - Obiectiv specific 3.1. Piața muncii accesibilă, incluzivă și eficientă.

EEA and Norway Grants - Programul Dialog Social și Muncă Decentă.

EEA and Norway Grants - Programul Dezvoltare Locală și Reducerea Sărăciei.

Programe gestionate de Uniunea Europeană:

- » Programul Drepturi Egalitate și Cetățenie (DG Justice);
- » Interreg Europe - Enhance the institutional capacity of public authorities, in particular those mandated to manage a specific territory, and of stakeholders;
- » URBACT (<https://urbact.eu/>);
- » Partnership for sustainable cities (EuropeAid program).

Transport **adaptat** pentru persoanele cu dizabilități **nedeplasabile.**

FINANȚĂRI:

PNRR - C10 - FONDUL LOCAL - I1.1 Înnoirea parcului de vehicule destinate transportului public (achiziția de vehicule nepoluante).

POIDS - Prioritatea 1 - Obiectiv specific: ESO4.6. Promovarea accesului egal la educație și formare de calitate și favorabile incluziunii, precum și a absolvirii acestora, în special pentru grupurile defavorizate, începând de la educația și îngrijirea timpurie, continuând cu educația și formarea generală și profesională până la învățământul terțiar, precum și educația și învățarea în rândul adulților, inclusiv prin facilitarea mobilității în scopul învățării pentru toți și a accesibilității pentru persoanele cu dizabilități (FSE+).

POIDS - Prioritatea 4 - Obiectiv specific: RSO4.3. Promovarea incluziunii socioeconomice a comunităților marginalizate, a gospodăriilor cu venituri reduse și a grupurilor defavorizate, inclusiv a persoanelor cu nevoi speciale, prin acțiuni integrate, inclusiv locuințe și servicii sociale (FEDR)

POIDS - Prioritatea 4 - Obiectiv specific: ESO4.11. Lărgirea accesului egal și în timp util la servicii de calitate, sustenabile și la prețuri accesibile, inclusiv servicii care promovează accesul la locuințe și îngrijire orientată către persoane, inclusiv asistență medicală Modernizarea sistemelor de protecție socială, inclusiv promovarea accesului la protecție socială, acordând o atenție deosebită copiilor și grupurilor defavorizate. Îmbunătățirea accesibilității, inclusiv pentru persoanele cu dizabilități, precum și a eficacității și rezilienței sistemelor de sănătate și a serviciilor de îngrijire pe termen lung (FSE+)

POIDS - Prioritatea 7 - Obiectiv specific: RSO4.3. Promovarea incluziunii socioeconomice a comunităților marginalizate, a gospodăriilor cu venituri reduse și a grupurilor defavorizate, inclusiv a persoanelor cu nevoi speciale, prin acțiuni integrate, inclusiv locuințe și servicii sociale (FEDR).

Interreg V-A - P2P (people to people actions).

Danube Transnational Programme - Obiectiv specific 4.2 Capacitate instituțională crescută pentru guvernare transnațională.

Sport pentru persoanele cu dizabilități.

FINANȚĂRI:

PNRR - C5 - VALUL RENOVĂRII - I1.b - Axa 2 - schema de granturi pentru eficiență energetică și reziliență în clădiri publice

PNRR C9 - FONDUL LOCAL - I3. Reabilitarea moderată a clădirilor publice pentru a îmbunătăți furnizarea de servicii publice de către unitățile administrativ-teritoriale

PNRR - C15 - EDUCAȚIE - I8. Program de formare la locul de muncă pentru personalul didactic

PNRR - C15 - EDUCAȚIE - I11. Asigurarea dotărilor pentru sălile de clasă preuniversitare și laboratoarele/atelierele școlare

POIDS - Prioritatea 1 - Obiectiv specific (OS): RSO4.2. Îmbunătățirea accesului la servicii și favorabile incluziunii și de calitate în educație, formare și învățare pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii accesibile, inclusiv prin promovarea rezilienței pentru educația și formarea la distanță și online (FEDR)

POIDS - Prioritatea 1 - Obiectiv specific: ESO4.11. Lărgirea accesului egal și în timp util la servicii de calitate, sustenabile și la prețuri accesibile, inclusiv servicii care promovează accesul la locuințe și îngrijire orientată către persoane, inclusiv asistență medicală Modernizarea sistemelor de protecție socială, inclusiv promovarea accesului la protecție socială, acordând o atenție deosebită copiilor și grupurilor defavorizate. Îmbunătățirea accesibilității, inclusiv pentru persoanele cu dizabilități, precum și a eficacității și rezilienței sistemelor de sănătate și a serviciilor de îngrijire pe termen lung (FSE+)

POIDS - Prioritatea 5 - Obiectiv specific: ESO4.11. Lărgirea accesului egal și în timp util la servicii de calitate, sustenabile și la prețuri accesibile, inclusiv servicii care promovează accesul la locuințe și îngrijire orientată către persoane, inclusiv asistență medicală Modernizarea sistemelor de protecție socială, inclusiv promovarea accesului la protecție socială, acordând o atenție deosebită copiilor și grupurilor defavorizate. Îmbunătățirea accesibilității, inclusiv pentru persoanele cu dizabilități, precum și a eficacității și rezilienței sistemelor de sănătate și a serviciilor de îngrijire pe termen lung (FSE+)

POIDS - Prioritatea 7 - Obiectiv specific: ESO4.11. Lărgirea accesului egal și în timp util la servicii de calitate, sustenabile și la prețuri accesibile, inclusiv servicii care promovează accesul la locuințe și îngrijire orientată către persoane, inclusiv asistență medicală Modernizarea sistemelor de protecție socială, inclusiv promovarea accesului la protecție socială, acordând o atenție deosebită copiilor și grupurilor defavorizate. Îmbunătățirea accesibilității, inclusiv pentru persoanele cu dizabilități, precum și a eficacității și rezilienței sistemelor de sănătate și a serviciilor de îngrijire pe termen lung (FSE+).

POEO - Prioritatea 9 - Obiectiv specific: ESO4.7. Promovarea învățării pe tot parcursul vieții, în special a oportunităților flexibile de actualizare a competențelor și de recalificare pentru toți, ținând seama de competențele antreprenoriale și digitale, printr-o mai bună anticipare a schimbării și a cerințelor de noi competențe bazate pe nevoile pieței muncii, precum și prin facilitarea tranzițiilor profesionale și promovarea mobilității profesionale (FSE+)

POR (Vest) - Obiectivul de Politică (OP) 4 - O Europă mai socială și mai incluzivă, Prioritatea 6 - O regiune educată și atractivă, Obiectiv specific (OS) - Educație incluzivă

POR (Vest) - OP 5 - O Europă mai aproape de cetățeni, Prioritatea 7 - O regiune pentru cetățeni, OS - Dezvoltare urbană integrată

Interreg V-A - P2P (people to people actions).

Interreg VI-A Romania - Moldova - Îmbunătățirea eficienței administrării publice, prin promovarea cooperării administrative și juridice între cetățeni, societatea civilă și instituții, având în vedere în particular soluționarea barierelor legale, capacității administrative și alte bariere

Danube Transnational Programme - Obiectiv specific 4.2 Capacitate instituțională crescută pentru guvernare transnațională.

EEA and Norway Grants – Programul Dialog Social și Muncă Decentă.
EEA and Norway Grants – Programul Dezvoltare Locală și Reducerea Sărăciei.

Programe gestionate de Uniunea Europeană:

- » Interreg Europe - Enhance the institutional capacity of public authorities, in particular those mandated to manage a specific territory, and of stakeholders;
- » URBACT (<https://urbact.eu/>);
- » Partnership for sustainable cities (EuropeAid program);
- » Erasmus +.

Atragerea **comunității** în sprijinul persoanelor cu **dizabilități**.

FINANȚĂRI:

PNRR - C14 - BUNĂ GUVERNANȚĂ - R1. Îmbunătățirea predictibilității și a eficienței proceselor decizionale prin întărirea capacității de coordonare a politicilor și analiză de impact la nivelul Guvernului și al ministerelor coordonatoare, precum și prin consolidarea instrumentelor în vederea creșterii calității consultărilor publice la toate palierele administrației.

PNRR - C14 - BUNĂ GUVERNANȚĂ - I3. Crearea de structuri partenoriale între administrația publică locală și societatea civilă.

PNRR - C14 - BUNĂ GUVERNANȚĂ - I4. Creșterea capacității organizațiilor societății civile de stimulare a cetățeniei active, de implicare profesionistă în planificarea și implementarea politicilor publice privind drepturile sociale vizate de planul național de redresare și reziliență și monitorizarea reformelor asociate

Interreg V-A - P2P (people to people actions).

Interreg VI-A Romania - Moldova - 2.3.1.1 Îmbunătățirea eficienței administrării publice, prin promovarea cooperării administrative și juridice între cetățeni, societatea civilă și instituții, având în vedere în particular soluționarea barierelor legale, capacității administrative și alte bariere

Danube Transnational Programme – Obiectiv specific 4.2 Capacitate instituțională crescută pentru guvernare transnațională.

EEA and Norway Grants – Programul Dialog Social și Muncă Decentă.
EEA and Norway Grants – Programul Dezvoltare Locală și Reducerea Sărăciei.
EEA and Norway Grants – Active Citizens Fund.

Programe gestionate de Uniunea Europeană:

- » Programul Drepturi Egalitate și Cetățenie (DG Justice);
- » Interreg Europe - Enhance the institutional capacity of public authorities, in particular those mandated to manage a specific territory, and of stakeholders;
- » URBACT (<https://urbact.eu/>);
- » Partnership for sustainable cities (EuropeAid program),
- » Erasmus +.

Marcarea **zilelor mondiale** dedicate diferitelor **dizabilități**.

FINANȚĂRI:

PNRR - C14 - BUNĂ GUVERNANȚĂ - R1. Îmbunătățirea predictibilității și a eficienței proceselor decizionale prin întărirea capacității de coordonare a politicilor și analiză de impact la nivelul Guvernului și al ministerelor coordonatoare, precum și prin consolidarea instrumentelor în vederea creșterii calității consultărilor publice la toate palierele administrației.

PNRR - C14 - BUNĂ GUVERNANȚĂ - I3. Crearea de structuri partenoriale între administrația publică locală și societatea civilă.

PNRR - C14 - BUNĂ GUVERNANȚĂ - I4. Creșterea capacității organizațiilor societății civile de stimulare a cetățeniei active, de implicare profesionistă în planificarea și implementarea politicilor publice privind drepturile sociale vizate de planul național de redresare și reziliență și monitorizarea reformelor asociate

Interreg V-A - P2P (people to people actions).

Interreg VI-A Romania - Moldova - 2.3.1.1 Îmbunătățirea eficienței administrării publice, prin promovarea cooperării administrative și juridice între cetățeni, societatea civilă și instituții, având în vedere în particular soluționarea barierelor legale, capacității administrative și alte bariere

Danube Transnational Programme – Obiectiv specific 4.2 Capacitate instituțională crescută pentru guvernare transnațională.

EEA and Norway Grants – Programul Dialog Social și Muncă Decentă.
EEA and Norway Grants – Programul Dezvoltare Locală și Reducerea Sărăciei.
EEA and Norway Grants – Active Citizens Fund.

Programe gestionate de Uniunea Europeană:

- » Programul Drepturi Egalitate și Cetățenie (DG Justice);
- » Interreg Europe - Enhance the institutional capacity of public authorities, in particular those mandated to manage a specific territory, and of stakeholders;
- » URBACT (<https://urbact.eu/>);
- » Partnership for sustainable cities (EuropeAid program);
- » Erasmus +.

Ceremonie de decernare a premiilor pentru persoanele cu dizabilități.

FINANȚĂRI:

PNRR - C14 - BUNĂ GUVERNANȚĂ - R1. Îmbunătățirea predictibilității și a eficienței proceselor decizionale prin întărirea capacității de coordonare a politicilor și analiză de impact la nivelul Guvernului și al ministerelor coordonatoare, precum și prin consolidarea instrumentelor în vederea creșterii calității consultărilor publice la toate palierele administrației.

PNRR - C14 - BUNĂ GUVERNANȚĂ - I3. Crearea de structuri partenoriale între administrația publică locală și societatea civilă.

PNRR - C14 - BUNĂ GUVERNANȚĂ - I4. Creșterea capacității organizațiilor societății civile de stimulare a cetățeniei active, de implicare profesionistă în planificarea și implementarea politicilor publice privind drepturile sociale vizate de planul național de redresare și reziliență și monitorizarea reformelor asociate

Interreg V-A - P2P (people to people actions).

Interreg VI-A Romania - Moldova - 2.3.1.1 Îmbunătățirea eficienței administrării publice, prin promovarea cooperării administrative și juridice între cetățeni, societatea civilă și instituții, având în vedere în particular soluționarea barierelor legale, capacității administrative și alte bariere

Danube Transnational Programme - Obiectiv specific 4.2 Capacitate instituțională crescută pentru guvernare transnațională.

EEA and Norway Grants - Programul Dialog Social și Muncă Decentă.

EEA and Norway Grants - Programul Dezvoltare Locală și Reducerea Sărăciei.

EEA and Norway Grants - Active Citizens Fund.

Programe gestionate de Uniunea Europeană:

- » Programul Drepturi Egalitate și Cetățenie (DG Justice);
- » Interreg Europe - Enhance the institutional capacity of public authorities, in particular those mandated to manage a specific territory, and of stakeholders;
- » URBACT (<https://urbact.eu/>);
- » Partnership for sustainable cities (EuropeAid program);
- » Erasmus +.

„Centre respiro” pentru persoanele cu dizabilități.

FINANȚĂRI:

PNRR - C5 - VALUL RENOVĂRII - I1.b - Axa 2 - schema de granturi pentru eficiență energetică și reziliență în clădiri publice

PNRR C9 - FONDUL LOCAL - I3. Reabilitarea moderată a clădirilor publice pentru a îmbunătăți furnizarea de servicii publice de către unitățile administrativ-teritoriale

PNRR - C15 - EDUCAȚIE - I8. Program de formare la locul de muncă pentru personalul didactic

PNRR - C15 - EDUCAȚIE - I11. Asigurarea dotărilor pentru sălile de clasă preuniversitare și laboratoarele/atelierele școlare

POIDS - Prioritatea 1 - Obiectiv specific (OS): RSO4.2. Îmbunătățirea accesului la servicii și favorabile incluziunii și de calitate în educație, formare și învățare pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii accesibile, inclusiv prin promovarea rezilienței pentru educația și formarea la distanță și online (FEDR)

POIDS - Prioritatea 1 - Obiectiv specific: ESO4.11. Lărgirea accesului egal și în timp util la servicii de calitate, sustenabile și la prețuri accesibile, inclusiv servicii care promovează accesul la locuințe și îngrijire orientată către persoane, inclusiv asistență medicală Modernizarea sistemelor de protecție socială, inclusiv promovarea accesului la protecție socială, acordând o atenție deosebită copiilor și grupurilor defavorizate. Îmbunătățirea accesibilității, inclusiv pentru persoanele cu dizabilități, precum și a eficacității și rezilienței sistemelor de sănătate și a serviciilor de îngrijire pe termen lung (FSE+)

POIDS - Prioritatea 5 - Obiectiv specific: ESO4.11. Lărgirea accesului egal și în timp util la servicii de calitate, sustenabile și la prețuri accesibile, inclusiv servicii care promovează accesul la locuințe și îngrijire orientată către persoane, inclusiv asistență medicală Modernizarea sistemelor de protecție socială, inclusiv promovarea accesului la protecție socială, acordând o atenție deosebită copiilor și grupurilor defavorizate. Îmbunătățirea accesibilității, inclusiv pentru persoanele cu dizabilități, precum și a eficacității și rezilienței sistemelor de sănătate și a serviciilor de îngrijire pe termen lung (FSE+)

POIDS - Prioritatea 7 - Obiectiv specific: RSO4.3. Promovarea incluziunii socioeconomice a comunităților marginalizate, a gospodăriilor cu venituri reduse și a grupurilor defavorizate, inclusiv a persoanelor cu nevoi speciale, prin acțiuni integrate, inclusiv locuințe și servicii sociale (FEDR).
administrative și alte bariere

POIDS - Prioritatea 7 - Obiectiv specific: ESO4.11. Lărgirea accesului egal și în timp util la servicii de calitate, sustenabile și la prețuri accesibile, inclusiv servicii care promovează accesul la locuințe și îngrijire orientată către persoane, inclusiv asistență medicală Modernizarea sistemelor de protecție socială, inclusiv promovarea accesului la protecție socială, acordând o atenție deosebită copiilor și grupurilor defavorizate Îmbunătățirea accesibilității, inclusiv pentru persoanele cu dizabilități, precum și a eficacității și rezilienței sistemelor de sănătate și a serviciilor de îngrijire pe termen lung (FSE+).

POEO - Prioritatea 9 - Obiectiv specific: ESO4.7. Promovarea învățării pe tot parcursul vieții, în special a oportunităților flexibile de actualizare a competențelor și de recalificare pentru toți, ținând seama de competențele antreprenoriale și digitale, printr-o mai bună anticipare a schimbării și a cerințelor de noi competențe bazate pe nevoile pieței muncii, precum și prin facilitarea tranzițiilor profesionale și promovarea mobilității profesionale (FSE+)

POR (Vest) - Obiectivul de Politică (OP) 4 - O Europă mai socială și mai incluzivă, Prioritatea 6 - O regiune educată și atractivă, Obiectiv specific (OS) - Educație incluzivă

POR (Vest) - OP 5 - O Europă mai aproape de cetățeni, Prioritatea 7 - O regiune pentru cetățeni, OS - Dezvoltare urbană integrată

Interreg V-A - P2P (people to people actions).

Interreg VI-A Romania - Moldova - Îmbunătățirea eficienței administrării publice, prin promovarea cooperării administrative și juridice între cetățeni, societatea civilă și instituții, având în vedere în particular soluționarea barierelor legale, capacității administrative și alte bariere

Danube Transnational Programme - Obiectiv specific 4.2 Capacitate instituțională crescută pentru guvernare transnațională.

EEA and Norway Grants - Programul Dialog Social și Muncă Decentă.

EEA and Norway Grants - Programul Dezvoltare Locală și Reducerea Sărăciei.

Programe gestionate de Uniunea Europeană:

- » Interreg Europe - Enhance the institutional capacity of public authorities, in particular
- » those mandated to manage a specific territory, and of stakeholders;
URBACT (<https://urbact.eu/>);
- » Partnership for sustainable cities (EuropeAid program);
- » Erasmus +.

ECHIPA DE PROIECT

Manager de proiect - Elena Retourné, USR Diaspora

Coordonatori de proiect: Gasparini Claudia Corina - USR Craiova, Dragoș Popescu - USR Buftea, Cătălin Carp - USR Galați

Participanți: Nelu Mocanu - USR Sector 2, Sorin Alexandru Pară - USR Săcele, Crăciun Alexandru Flavian - USR Bujoru, Sărmășan Paul Emanoil - USR Bistrița, Claudiu Tomoiagă - USR Vâlcea, Ștefan Arvatu - USR Prahova, Beatrice Moraru - USR Brașov, Țăpoi Eusebiu Lucian - USR Fălticeni, Fuiorea Roxana - USR Sibiu, Tommi Jitaru - USR Recaș.

Redactare linii de finanțare:

Mihai Pascu - USR Arad și Corina Atanasiu - USR Focșani

Ilustrație grafică și design:

Iulian Lorincz - Deputat USR Diaspora

Relectură:

Ana Groza - USR Bacău

Mulțumiri lui Vlad Botoș care a creat acest grup minunat - Europarlamentar USR și Cristinei Prună pentru sprijinul acordat în vederea difuzării ghidului - Deputat USR și prietenilor **USR Dizabilități** Dumitrașcu Lorena Alina, Ioan Chirilă.

«**Singura dizabilitate în viață este o atitudine negativă.**»

Scott Hamilton

